

A sepia-toned photograph of a cemetery path lined with trees and gravestones. The path is paved and leads into the distance, flanked by tall, thin trees with sparse foliage. On either side of the path, there are numerous gravestones of various shapes and sizes, some with intricate designs. The overall atmosphere is quiet and somber.

HŘBITOVY

Ing. arch. Klára Frolíková Palánová, Ph.D.

Ing. arch. Jan Kovář

Literatura

- N. Špatenková et al., O posledních věcech člověka. Vybrané kapitoly z thanatologie, Galén, Praha, 2014.
- T. Kotrlý, Pohřebnictví, Právní zajištění piety a důstojnosti lidských pozůstatků a ostatků, first ed., Linde, Praha, 2013, 308 p.
- P. Ariès, Dějiny smrti, Ardo, Praha, 2000, 358 p.
- O. Nešporová, O smrti a pohřbívání, Centrum pro studium demokracie a kultury, first ed., Brno, 2013, 351 p.
- D. Stejskal, D. Šejvl a kol., Pohřbívání a hřbitovy, first ed., Wolters Kluwer ČR, a.s., Praha, 2011, 464 p.
- J. Kovář, M. Peřinková, N. Špatenková a kol., Hřbitov jako veřejný prostor, Gasset, 2014, str. 145.
- The Czech Republic. 2001. 256/2001 Sb. Zákon o pohřebnictví a o změně některých zákonů, §5 (1)
- Zákon 122/2004Sb., o válečných hrobech.

S kultem pohřbívání jsou spojené

Krypty, mauzolea, katakomby, martyria, karnery (hřbitovní kaple), kostnice a hřbitovy

- Místo kolektivní paměti společnosti se vzpomínkou na minulost
- Součást historického kulturního dědictví
- 2004-6 5799 nezrušených veřejných a neveřejných pohřebišť
 1565 ve vlastnictví církve (tj. 33 %)
- Konzervy času – mísení epoch a stylů
- Formy pohřbívání se liší v různých částech světa, převažuje inhumace a kremace
- 60% pohřbů bez obřadu
- Smrt tabuizovaná a odmítaná
- Hřbitov místo pro život – pro každodenní či občasné užitek živých, v úctě a ve vzpomínce na zemřelé

pojmy

Rov – hrob bez ohraničení kamenným či betonovým prvkem

Hrob - místo pro uložení ostatků zemřelého

Hrobka – podzemní, nebo polozapuštěný prostor

Pohřbení – uložení lidských pozůstatků do hrobu nebo hrobky na pohřebišti nebo jejich zpopelnění v krematoriu

Pozůstatky – mrtvé lidské tělo do pohřbení

Ostatky – lidské pozůstatky po pohřbení

Neveřejné pohřebiště – uložení lidských pozůstatků nebo zpopelněných lidských ostatků členů řeholních řádů nebo kongregací či členů uzavřených, zejména příbuzenských společenství

Pojem sociální pohřeb

- Nesjedná-li ve lhůtě 96 hodin od oznámení úmrtí žádná fyzická nebo právnická osoba pohřbení, nebo nebyla-li zajištěna totožnost mrtvého do 1 týdne od zjištění úmrtí...je povinna zajistit pohřbení na své náklady obec, ty pak vymáhá na dědicích resp. státu

Historie pohřbívání (hřbitovů)

Hřbitov představuje nejen „prostor smrti“,

ale také místo vzpomínání,

kde se individuálními přístupy lidí

vytváří kolektivní paměť nesoucí hlavní rysy vztahu živých k mrtvým.

Staletí křesťanské tradice nám odkázala téměř kompletní soustavu sakrálních staveb,

odpovídající struktuře osídlení.

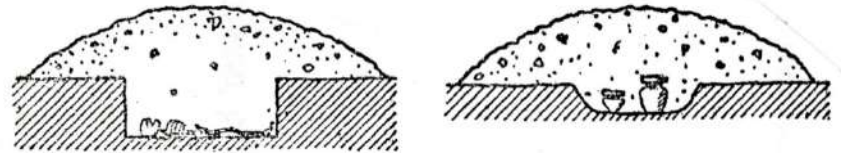
Jejich architektura není jen stavba,

ale součást života.

Mladší doba kamenná (neolit)

(7000 – 3500 let př. n. l.)

- Průřez mohylou (tumulem – “lidé tumulů”) s kostrovým a žárovým pohřbem.
- Dolmen, chodbová kamenná hrobka pro hromadné pohřby z Drouwenu v Holandsku a půdorys dolmenu u Carnaku ve Francii.
- Komerový hrob z Dánska, mohyla s kamennou hrobkou, přístupnou zvenčí chodbou

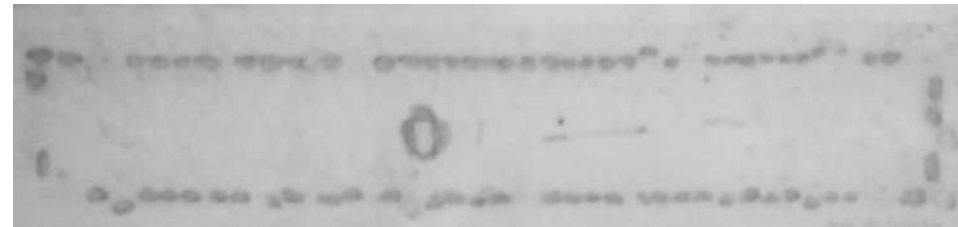

• zdroj: Dějiny architektury, arch. Ladislav Lauda 1946

Dánsko – dolmeny

- Ranný dolmen
Kruhový
Podélný

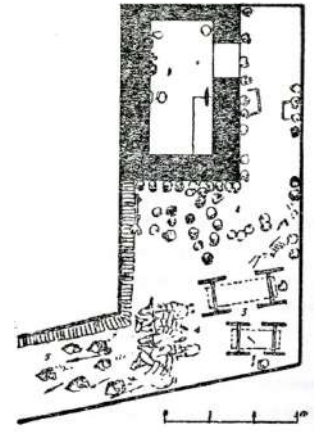
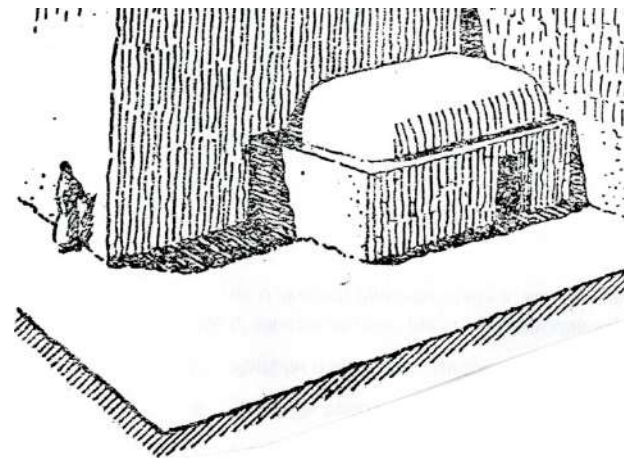
- Pozdní dolmen

Babylonie a Asyrie

- Věci objevené v hrobech ve městě **Ur** nám odhalují mnoho z toho, co víme o životě, stejně jako o smrti v Mezopotámii. (kaldejsky zikkurat)

- Jeden ze sumerských královských hrobů v Uru z r. asi 3500 př. Kr., pohled do hrobní jámy, do níž se vstupovalo rampou. V hrobce byl pohřben král a jeho obětovaná žena. Vně královský doprovod.

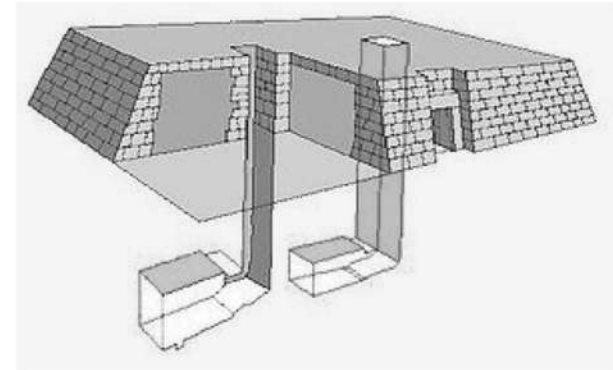

- zdroj: Dějiny architektury, arch. Ladislav Lauda 1946

Egyptské způsoby smrti

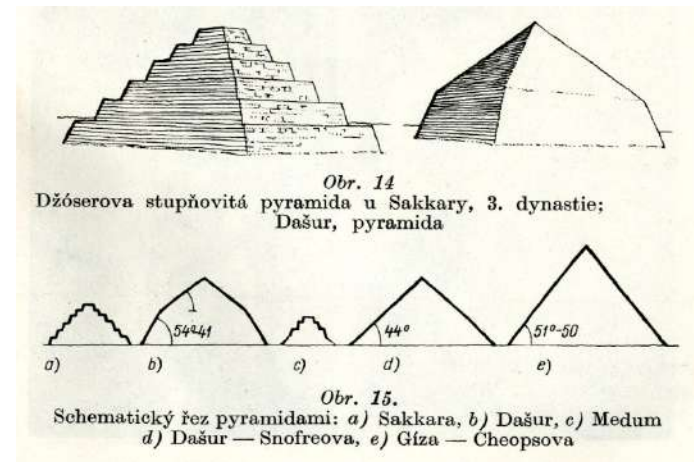
(3100 př. Kr. – 522 př. Kr.)

- V předdynastických časech Egypťané pohřbívali své mrtvé do hrobů v zemi
- hrobky (mastaby) panovníků v Abydosu.

- Za faraona Třetí dynastie Džosera první pyramida z roku 2950 př. Kr. - schody do nebe - přechod na onen svět. Časem kult slunce postupně ztratil sílu a šikmé okraje pyramid tvořily přímé linie připomínající sluneční paprsky jako schody ke slunečnímu bohu.

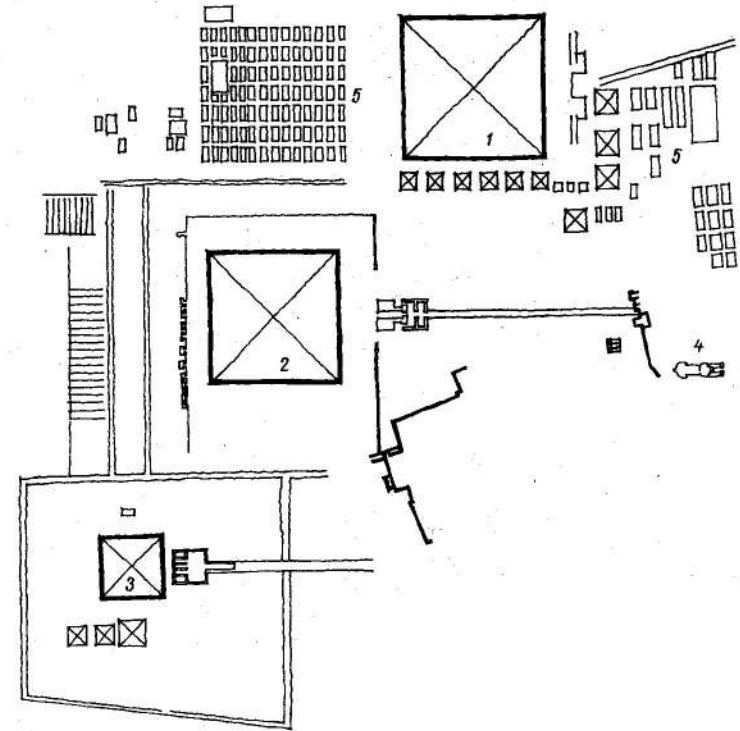
- zdroj: Dějiny architektury, arch. Ladislav Lauda 1946,
- Tisíciletý vývoj architektury, Jaroslava Staňková, Josef Pechar 1971

Gíza, soubor pyramid, 4. dynastie

- 1 – pyramida Cheopsova,
- 2 – Chefrenova,
- 3 – Menkaurova,
- 4 – velká sfinga,
- 5 – pole mastab.

zdroj: Tisíciletý vývoj architektury, Jaroslava Staňková, Josef Pechar 1971

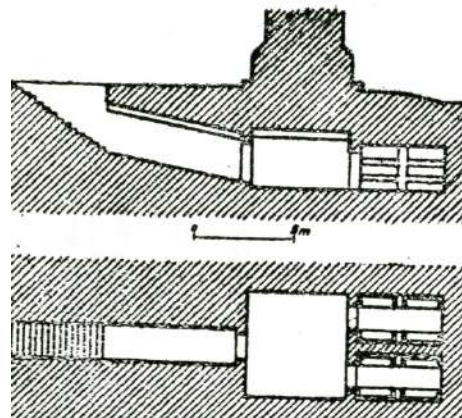
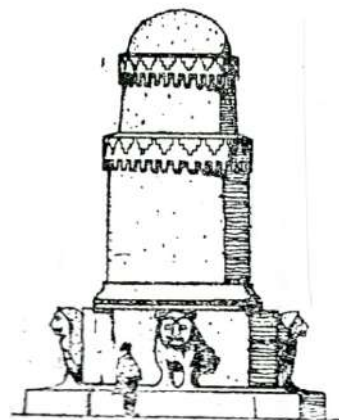

Palestina

(13. století př. Kr. – Starý zákon)

- Podzemní síňová hrobka
zevně označená
válcovým pomníkem s
motivem cimbuří a
postavami lvů na soklu.

(pohled, řez a půdorys)

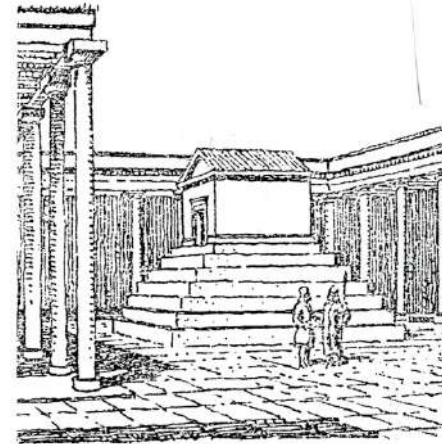

- zdroj: Dějiny architektury, arch. Ladislav Lauda 1946

Persie

(2. pol. 1. tisíciletí před. Kristem)

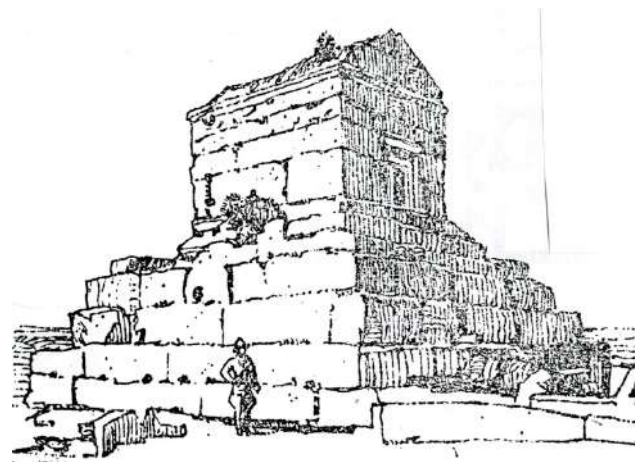
- Kyrův náhrobek u Murkhabu, rekonstruovaný na hrob v nádvoří.

- Nynější stav Kyrova náhrobku.

„Ó člověče, já jsem Kýros, jenž založil perskou říši a kraloval Asii. Nezávid' mi můj památník“. Tento nápis nechal na své hrobce vyrýt Kýros Veliký, zakladatel perské říše, jeden z nejprozíravějších vládců starověku. Text na hrobce dávno není, zmizel pravděpodobně v době pádu Persie do rukou Alexandra Makedonského.

zdroj: arch.Dějiny architektury, Ladislav Lauda 1946

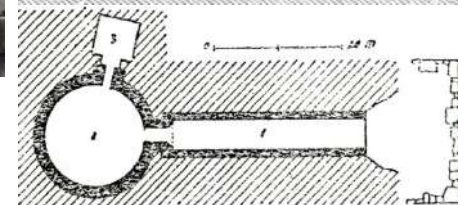
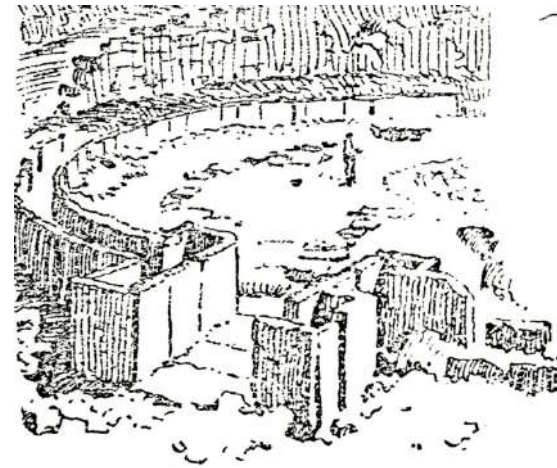
Mykény

(od 16. století – 13. století př. Kr.)

- Pohled na hradní pohřebiště ohrazené do kruhu kamenné zdi.
- Největší z kupolovitých hrobů vystavěných ve svahu pahorku blízko hradu, zvaný Átreova pokladnice.

Átreus byl osnovatelem řady krutých činů, které se vázaly k mykénskému hradu a třem generacím rodu.

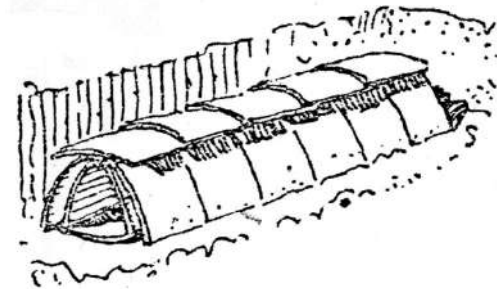
zdroj: Dějiny architektury, arch. Ladislav Lauda 1946

Řekové

(1600 př. Kr. – 30 př. Kr.)

- Athénský hřbitov s antickými pomníčky ve tvaru stél, chrámků a reliefs pomníků se sloupem, amforou, nebo symbolickou zvířecí sochou.
- Objevený hrob s rakví sestavenou z prohnutých hliněných desek, chránících mrtvé tělo.

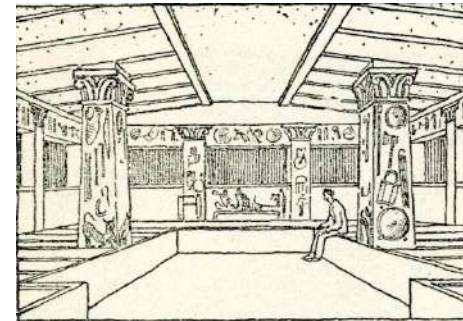
Etruskové

(9. – 3. stol. př. Kr.)

- Etruské nekropole, tak jako tato v Cerveteri, byly zakládány jako skutečná „města“ mrtvých.

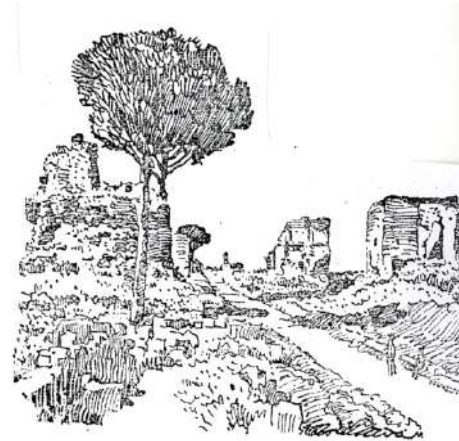
- Vnitřek skalního hrobu u Cervetri

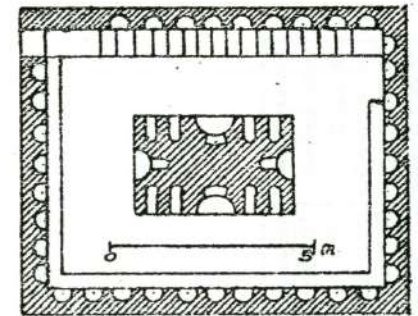
Římané

(3. stol. př. Kr. - 5. stol. po Kr.)

- Pohled na silnici Via Apia, stavěnou r. 312 př. Kr., směřující z Říma na jih a rekonstruovaný pohled vpravo, jak asi vypadala v císařské době. Uprostřed hrobka Cecilie Metelly z roku 60.

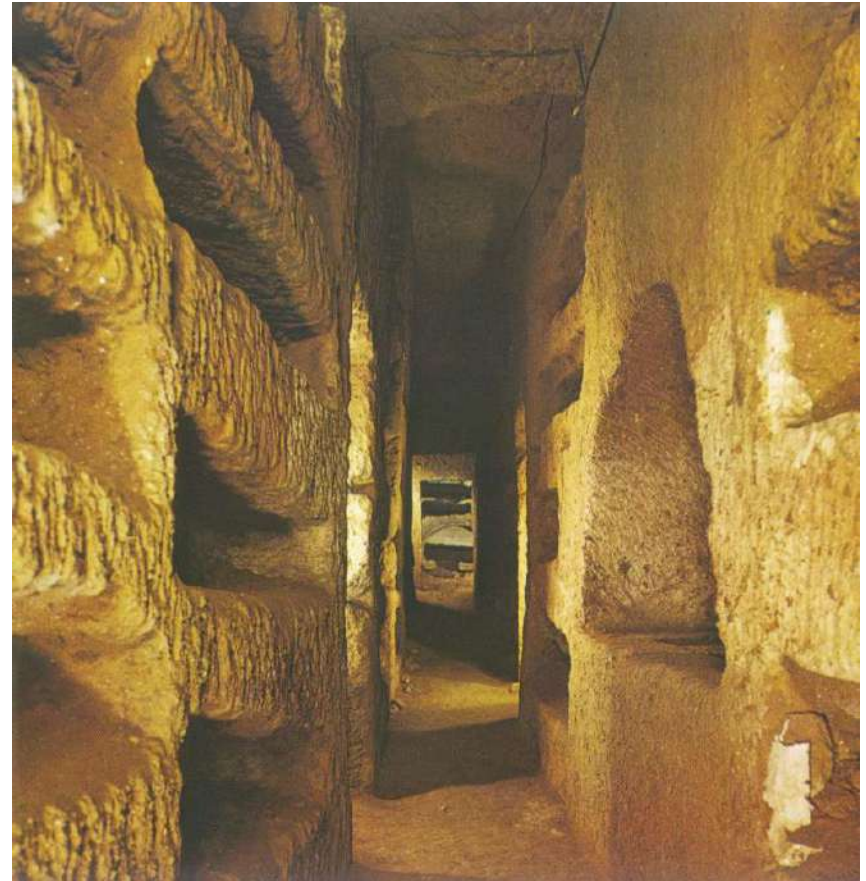
- Kolumbarium rodiny Codini při cestě Via Apia u Říma a půdorys téhož kolumbaria. Byly to výklenky ve zdi pro urny v mnoha řadách nad sebou

Raně křesťanská doba

katakomy sv. Kalixta (10km chodeb pro 170000 hrobů)

- Křesťané používali v antickém světě od 2. století n.l. podzemní pohřebiště pro pohřbívání těl zemřelých. Katakomy: šlo o systémy chodeb s výklenky pro rakve (loculi), kryté cihlami, nebo náhrobními deskami s nápisy zemřelého, od 3.století n.l. k nápisu přidáno „Odpočívej v pokoji“ nebo „Odpočívej v pánu“.
- V katakombách byly čtyři druhy hrobek: jednotlivé, hromadné, rodinné a krypty papežů.
- V 8. století se u nás přestává spalovat a nastává propagace pohřbívání do země, hrobů nebo hrobek, odklon od pohanských zvyků, tj. od popelňování,
- vznik hřbitovů u kostelů, poptávka po křesťanských pohřbech,
- tyto hřbitovy později obklopilo rozrůstající město a na další rozšíření nebyl prostor.

Historie, jež měla vliv na pohřbívání v ČR

- První pohřby v močálech a ve skalách, v zásypu kameny, postupně ukládání do hrobů a zpopelnění
- Počátky hřbitovů jsou spjaté s usazováním kmenů a změnami v kočovném způsobu života

- Velká Morava
 - Kelti – pohřbívání s věcmi, inhumací, ojediněle kremace
 - Římané – inhumace i kremace
 - Slované – kremace a ukládání v hrncových nádobách

- První řadové hroby u cest, s nástupem křesťanství blíže k sídlu, staly se součástí obce (v blízkosti kostela, v kostele)
- Ve 2. tisíciletí výrazně převažovala inhumace (odkaz předkřesťanské kultury)
- 789 Karel Veliký vydává dekret, kterým zakazuje zpopelňování pod trestem smrti (respektováno v Evropě více než tisíc let)
- 11. století přesun pohřbívání do „centra dění“ obce
- Od 12. století nárůst venkovských kostelů se hřbitovy (běžná součást měst a vesnic, místa přístupná, hojně navštěvovaná a sloužila jako náměstí)

- Od 1594 těla zemřelých i k pitvě (u nás 1. pitva 1600)
- 1782 reformace Josefa II. Dvorským dekretem – výrazně ovlivnilo rozvoj a plánování měst a obcí – zakládání hřbitovů mimo města na vzdálenost 15 min chůze. Po osmi stoletích tak dochází k vymístění mrtvých ze života obce. Odtud také pochází povinné obehnání hřbitova zdí a doporučení oddělit hřbitov od obce lesem, kopcem či řekou.
- Do roku 1955 hřbitovy zcela v moci církve

- Kremační hnutí – od 2. pol. 19. století – souvisí s rozvojem velkoměst
- Legalizována v Itálii v 1874
- V Rakousko-Uherské monarchii zakázáno
- Uzákoněno 1919 zákonem Lex Kvapil
- Katolická církev zakazovala kremaci až do II. Vatikánského koncilu (1962-65)
- Postupně se přidává možnost rozptylu popele na rozptylové loučce a vsypu na vsypové loučce
- Dnes kremace převažuje (75 % z celkového počtu pohřbů v ČR)
- To má vliv na úpravy a plánování hřbitovů

- Hřbitovy v ČR většinou pravidelná síť ulic a uliček s hustým liniovým řazením hrobů
- Ulice u hl. vstupu lemována význačnými hroby, taktéž na křížení cest
- Ulice jsou lemovány vzrostlými stromy, nízké keře obvykle kryjí zadní část náhrobků
- Staré hřbitovy – vysoká biodiverzita – významné hnízdiště ptáků
- Doplněno o mobiliář – možnost starosti o hroby, ale i možnost pobýt...ptačí budka – přítomnost života
- Kontrast vyvýšených hrobů, kdy stoupáme výš, abychom navštívili zesnulého X anonymní rozptylové loučky...vzájemní sdílení společného osudu?
- Urna ukrytá v zemi pod kamennou deskou, urna v kolumbáriu, urna opatřená baldachýnem či kamenným sarkofágem. Přístřešek pro urnu, aby nezůstala pod holým nebem.

- Hřbitov lemovaný zdí, někdy také plotem, oddělený od světa živých.

- Hřbitovy rozvíjející se, hřbitovy srostlé, propojené, někdy také rozdělené, jejich části zrušené, ustoupivší rozvoji města a někdy zcela zrušené, nahrazené parkem, výstavbou a někdy jen rumištěm.

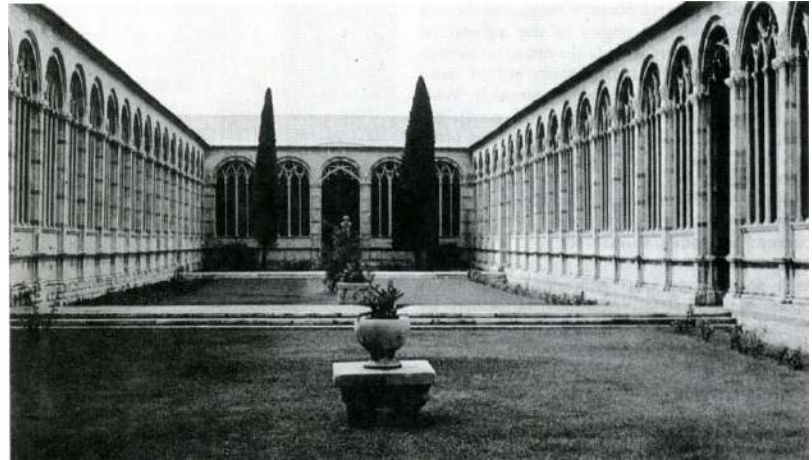
Základy obrazu evropských hřbitovů

Ve 2. století našeho letopočtu se přechází od žárových pohřbů ke kostrovým. Koncem 18. století je zakázáno pohřbívání z hygienických důvodů ve městech v návaznosti na řeckořímskou tradici pohřbívání mrtvých mimo města.

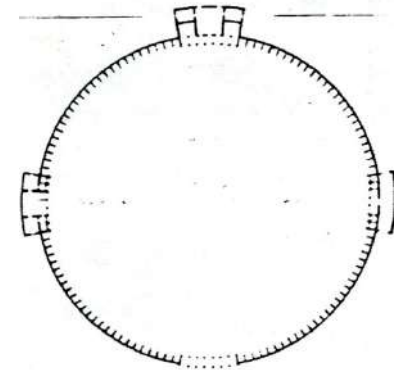
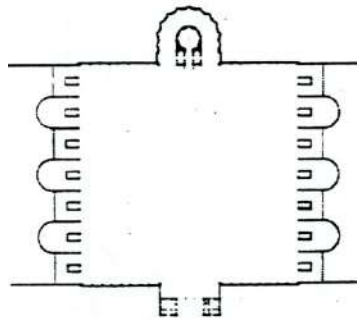
- Pět kategorií:
- campo santo,
- vyvýšené pole cti,
- elyzejské pole,
- pomníkový (monumentální) hřbitov,
- prostor geometrického absolutna.

Campo santo

- Campo santo, Pisa
(založeno v roce 1278).

- Campo santo, Faenza 1806
znamenal uzavřený typ hřbitova
obdélníkového, nebo kruhového
půdorysu, po obvodě
zavřeného arkádami, Molinos,
MONT – MARTRE 1799.

Vyvýšené pole cti

- Pole cti je typ hřbitova, znamenající revizi typologie hřbitova po roce 1788.
- Uzavřené „campo santo“ se otevřelo a hřbitov se stal územím cti.

zdroj:PROJEKT slovenské architektury 6/1992

Madrid, hřbitov Almudena, Foto JK

Elysejské pole

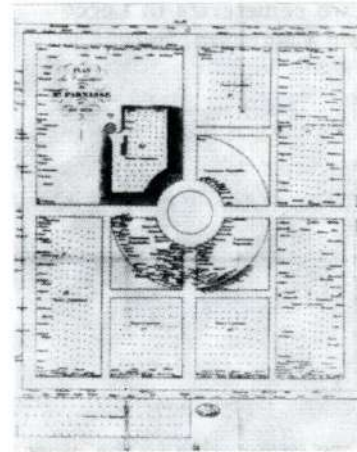
- Elyzejské pole představuje typ hřbitova kombinovaného s parkem na způsob anglických zahrad.
- První a nejznámější realizací tohoto typu byl pařížský hřbitov Père Lachaise založen Napoleonem Bonapartem v roce 1804. Nachází se zde zhruba 70 000 hrobů a roste zde asi 5300 stromů.
- Dva typy:
 - 1.evropský katolický hřbitov (města mrtvých)
 - 2.protestantský typ venkovského hřbitova (hlavně Anglie – smrt spjata citově s izolovanou hrobkou ve stínu zeleně – vazba mezi živým a mrtvým)

zdroj:PROJEKT slovenské architektury 6/1992
Foto JK

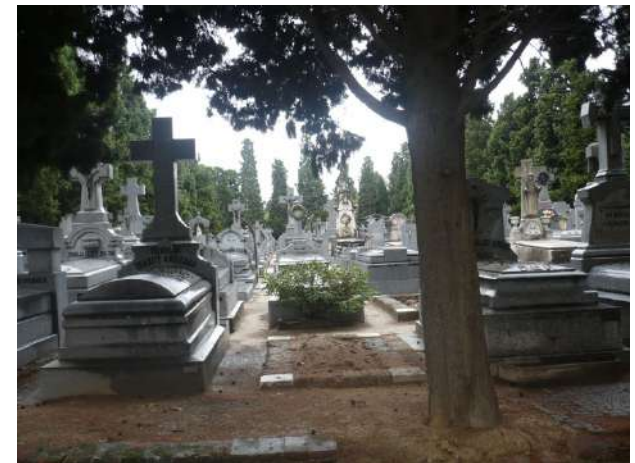
Pomníkový (monumentální) hřbitov

- hřbitov MONTPARNASSE z roku 1824 a dnešní stav. Monumentální hřbitov představuje typ hřbitova se sítí pravidelně uspořádaných uliček (na rozdíl od parkových hřbitovů, připomínající sady).

zdroj:PROJEKT slovenské architektury 6/1992

- V 19. století se staly hřbitovy pompézními, pozemské bohatství zesnulých se dalo posoudit podle hrobu.

Madrid, hřbitov Almudena, Foto JK

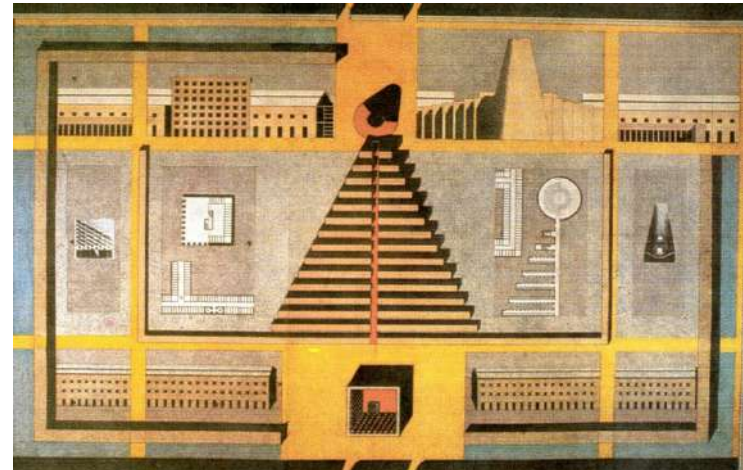
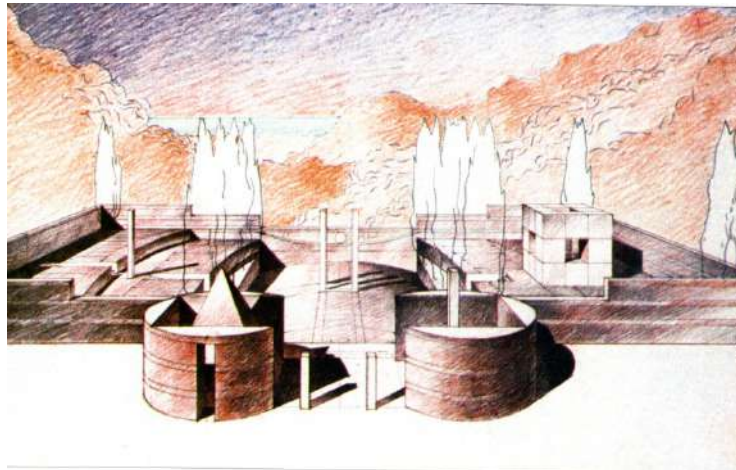
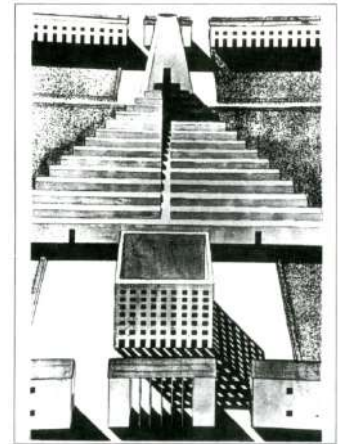
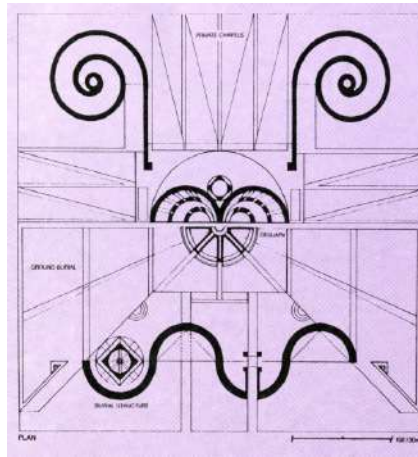
Prostor geometrického absolutna

je představa atmosféry druhého věta vyjádřena geometrickými formami ve vzájemných vztazích. Negativní prostory s pochmurným světlem vytvářejí protipól místu živých, co evokuje silné pocity nevypočitatelnosti smrti.

hřbitov v Lecce, GRAU Řím, hřbitov v Altillii, GRAU Řím

hřbitov v Modeně, A.Rossi,G.Braghieri 1977

zdroj:PROJEKT slovenské architektury 6/1992

Typy hřbitovů z hlediska úpravy

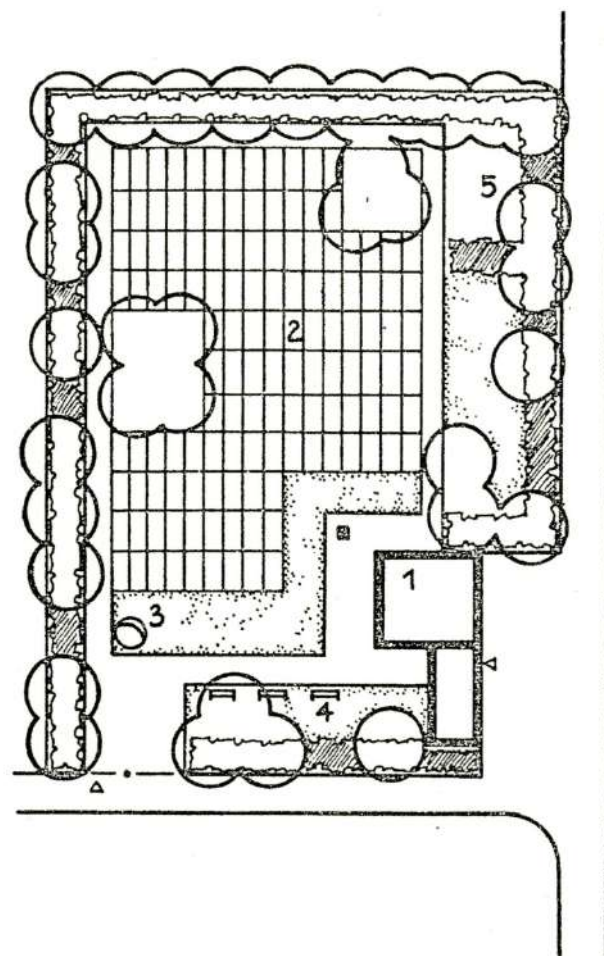
(dle J. Hrdličky 2006)

- venkovské hřbitovy (s geometrickým uspořádáním ploch)
- starší hřbitovy
- nové (městské) hřbitovy (s geometrickým uspořádáním ploch)
- lesní hřbitovy (s volným uspořádáním ploch)
- urnové háje
- vojenské hřbitovy, památníky a pomníky, válečné hřbitovy
- věžeňské hřbitovy
- židovské hřbitovy
- symbolické hřbitovy

Venkovské hřbitovy

(s geometrickým uspořádáním ploch)

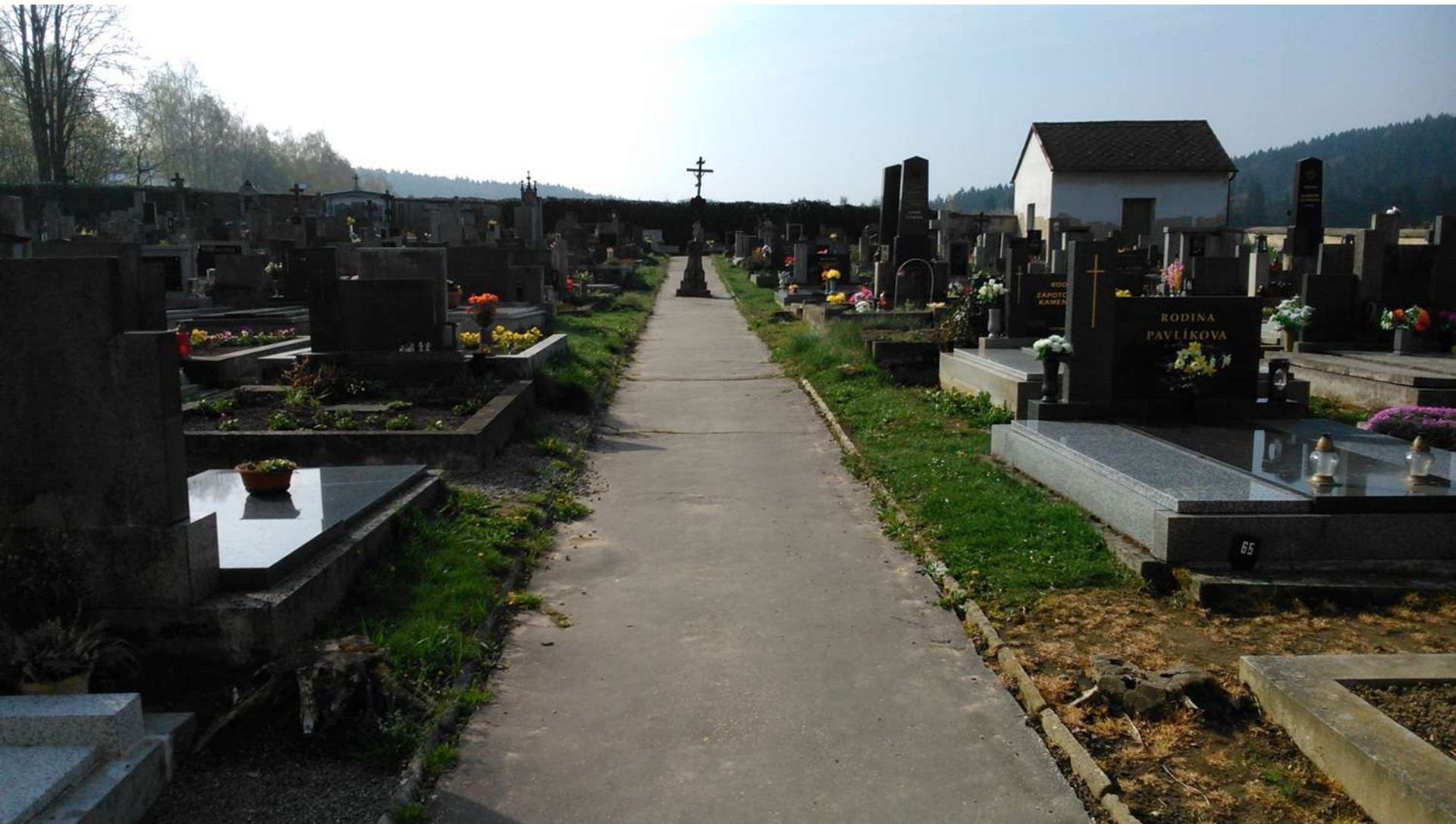
Tvoří zvláštní skupinu, bývají jednodušší a menší než městské. Budují se na okraji obce, často přímo v poli. Řeší se jako jediný celek s pásem dřevin po obvodu.

Mladé Bříšťě, okr. Pelhřimov, kraj Vysočina

RODINA
PAVLIKOVA

65

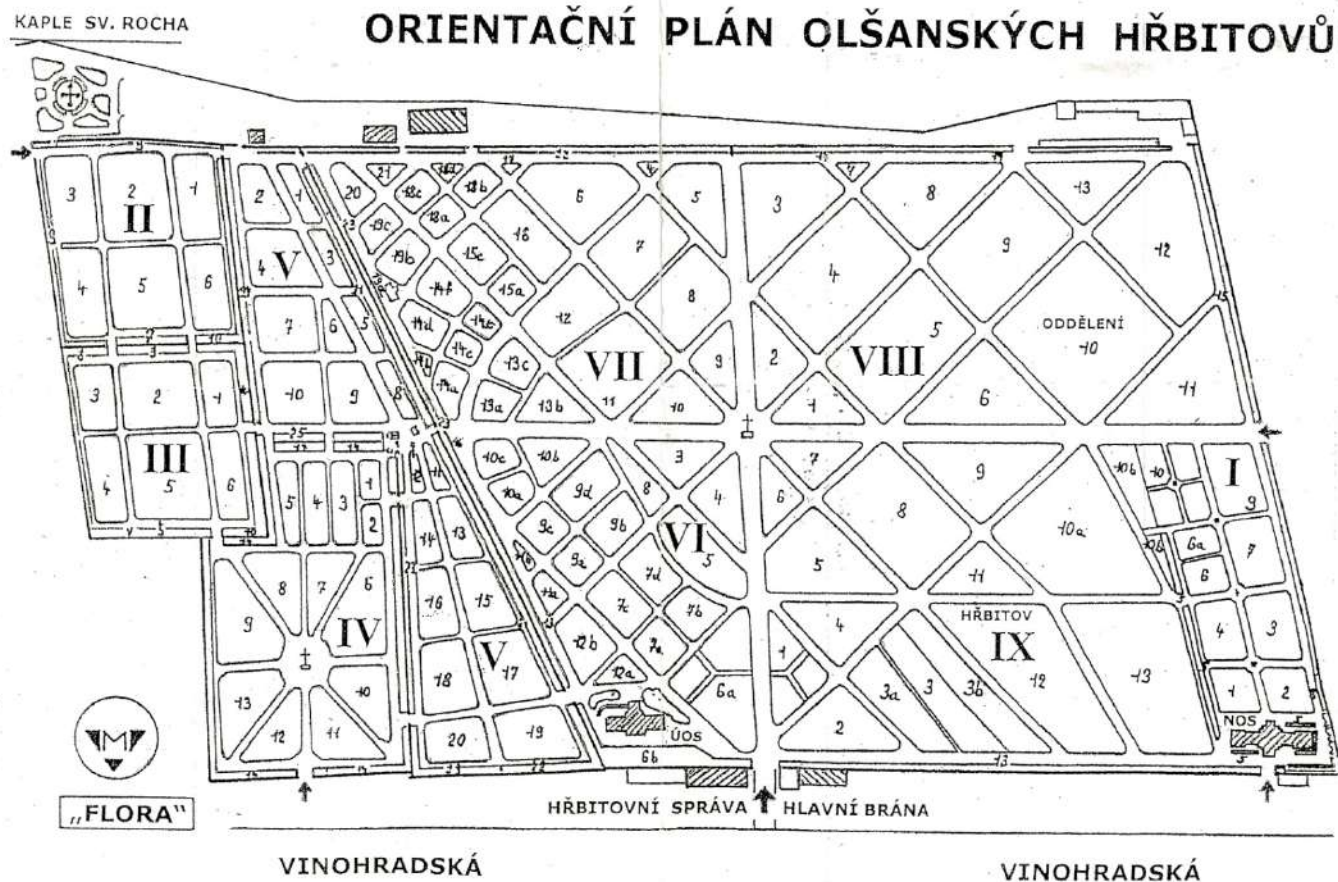
Starší hřbitovy

(městské s geometrickým uspořádáním ploch)

Většina starších hřbitovů se opírala převážně o geometrický, často šachovnicový systém uspořádání jednotlivých hrobů a oddělení.

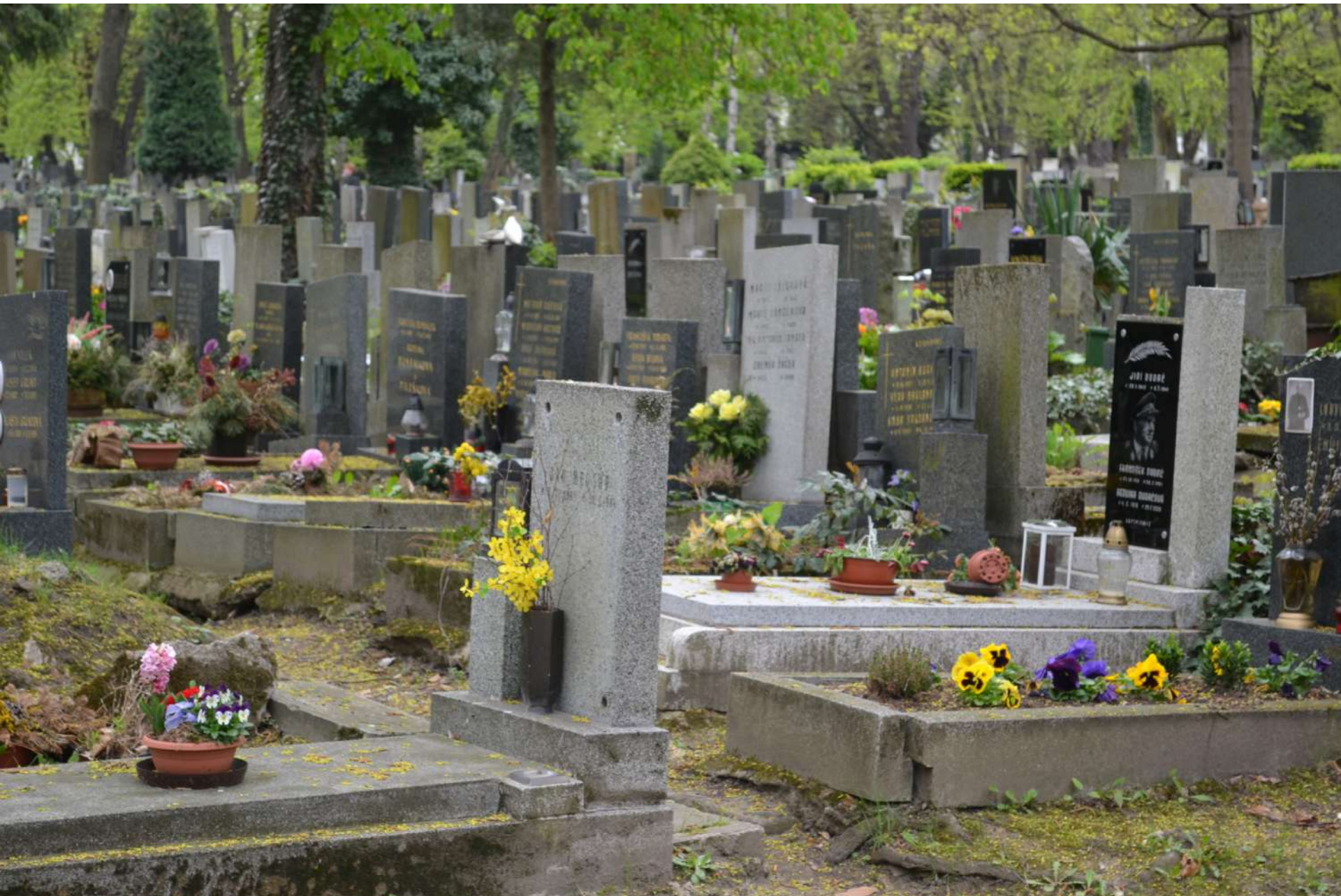
Řadové uspořádání hrobů vedlo k značné monotónnosti jednotlivých oddělení.

Olšanské hřbitovy založeny 1680, rozloha 50ha

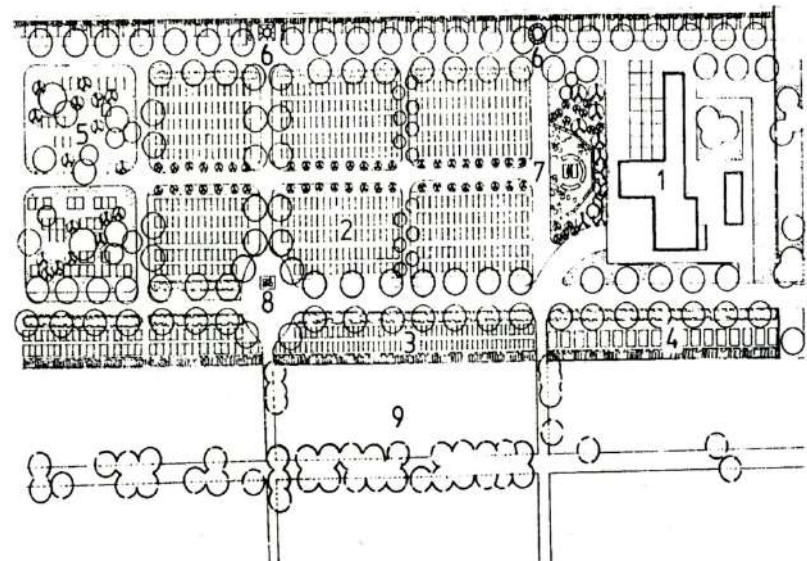

Nové hřbitovy

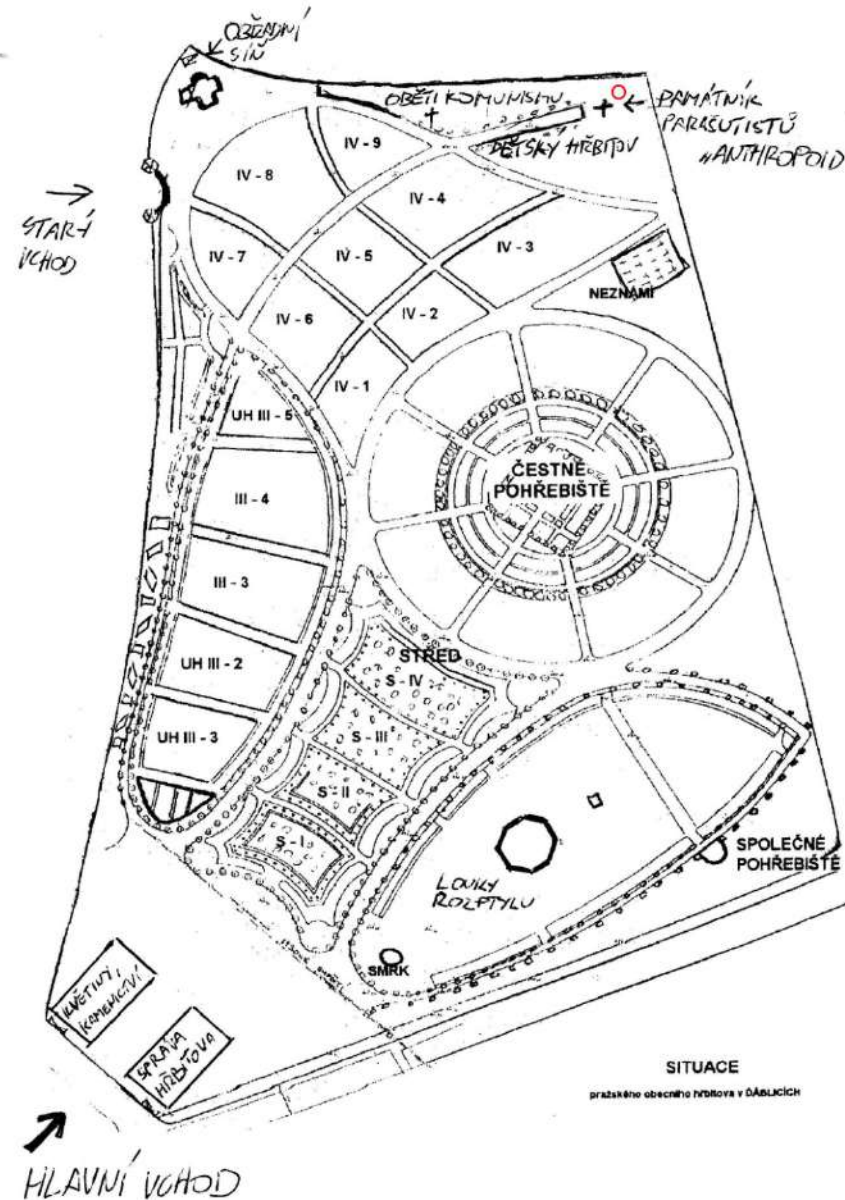
(městské s geometrickým uspořádáním ploch)

Hlavně v městském prostředí zlepšují poměr zeleně v přepočtu na obyvatele a tvoří důležitý urbanistický prvek. Nové hřbitovy se plánují v územních plánech na okrajích města s lehce dostupnou městskou dopravou. Základní rozvrh plochy je buď geometrický, nebo přírodní.

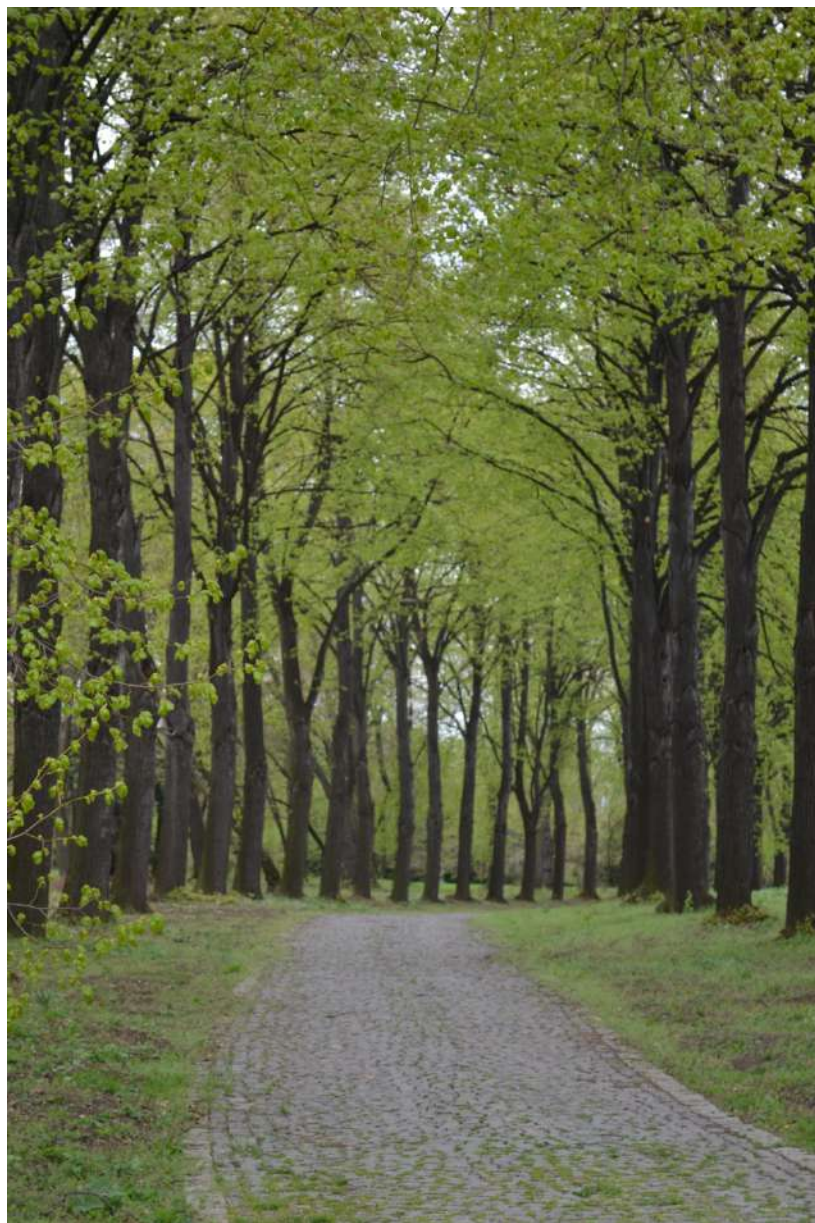
- **Členění ploch,**
pro klasické hroby je třeba počítat 20% z plochy a 80% pro urnové hroby
- **Náhrobky**
velikost a materiál by měl být určen projektantem
- **Zeleň**
založení zeleně je třeba provést dle odborně zpracovaného projektu
- **Komunikace**
stanovit dostatečné parametry na možnosti údržby mechanizace
- **Odpočinková místa**
je nutno vytvořit esteticky vhodná odpočívadla
- **Odstranění odpadků**
systémově řešit umístění odpadkových košů a boxy pro umístění odpadových nádob
- **Voda**
u každého oddělení je třeba zřídit snadno dostupný zdroj vody
- **Osvětlení**
počet světelných bodů může být mírně snížen oproti ČSN, vhodné výšky parkových svítidel 2,5-3,0m
- **Sociální zařízení**
musí odpovídat všem hygienickým požadavkům
- **Orientační členění**
u větších hřbitovů řešit výtvarně systém orientačních tabulí a veřejný
- **Parkovací plochy**
dle ČSN

Hřbitov v Praze-Ďáblicích, geometrické členění ploch

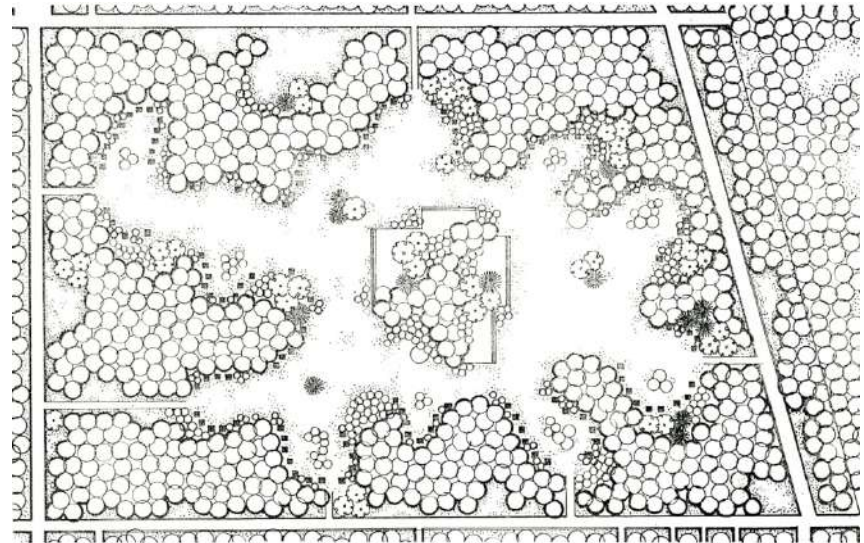

Lesní hřbitovy

(hřbitovy s volným uspořádání ploch)

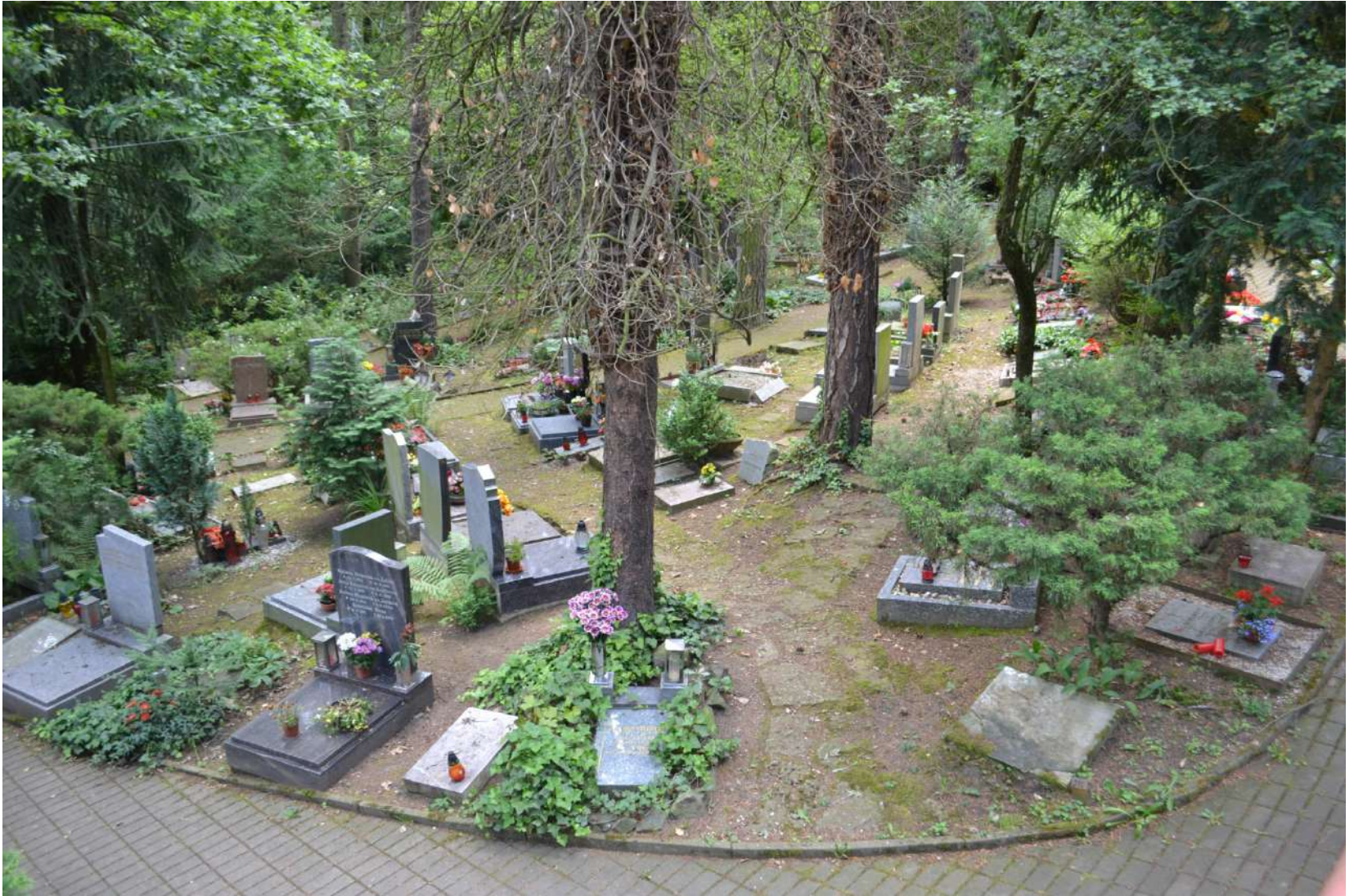
vznikaly u nás na počátku minulého století. rozmístění hrobů je tu volné, umísťují se kolem postranních cest, na pasekách a mýtinách. Označení hrobů je nenápadné, většinou plochým přírodním kamenem, nikoliv vysokými pomníky. Tyto hřbitovy vyžadují systematickou údržbu.

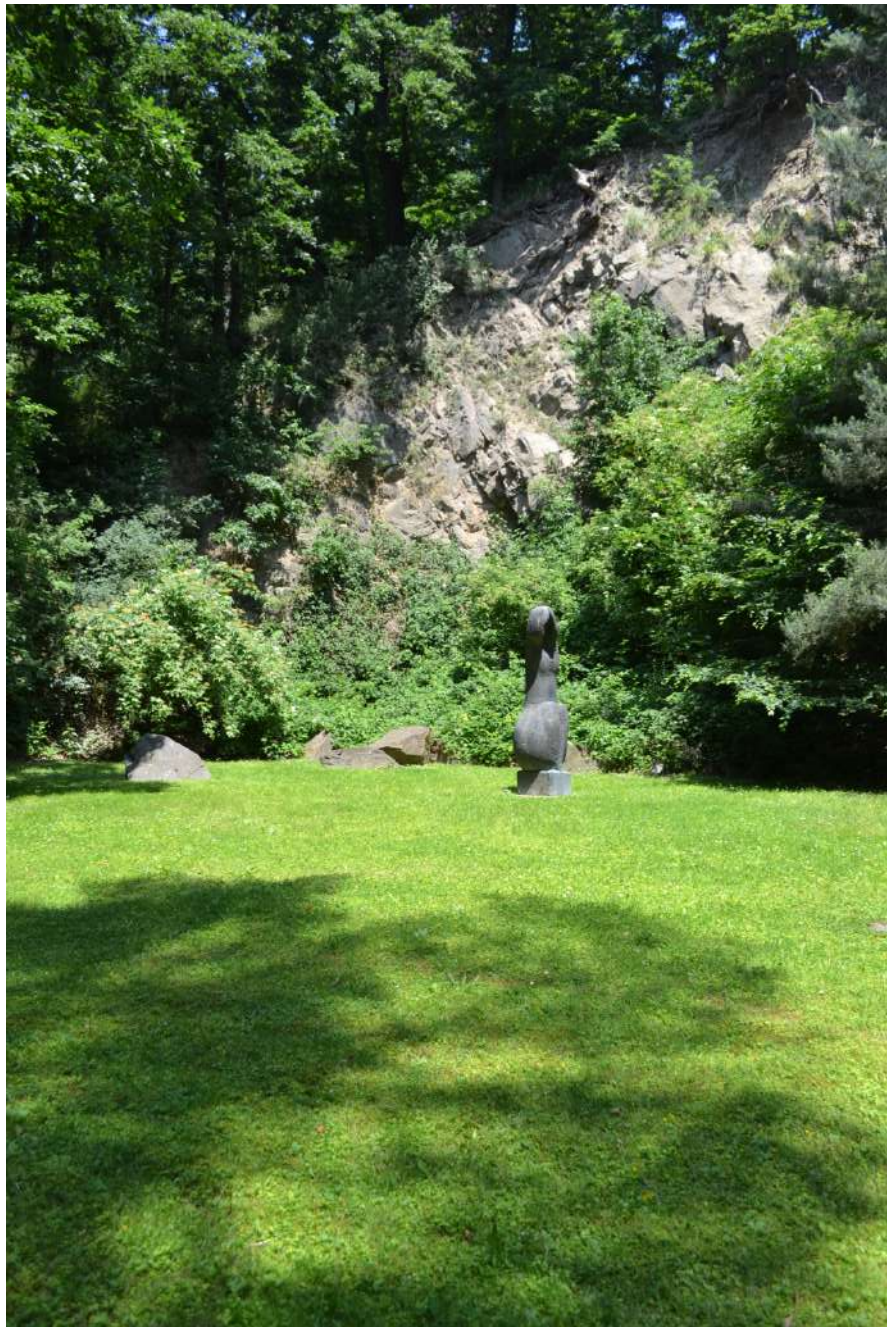
- **Členění ploch**
je třeba podřídit stávajícím porostům
- **Náhrobky**
při jejich umísťování v prostoru postupovat citlivě při určení typu, materiálu a jednotlivých doplňků hrobu
- **Zeleň**
u lesních hřbitovů je převážně využívána stávající porost, při zakládání s novou výsadbou je třeba porost vytvářet s dostatečným předstihem
- **Komunikace**
koncipovat s ohledem na stávající porost, funkčnost a snadnou orientaci návštěvníků
- **Odpočinková místa**
musí navazovat na komunikační síť s vhodnými výhledy a průhledy do krajiny. Není žádoucí stanovovat výhledy na hřobová pole
- **Odstranění odpadů**
oproti pravidelným hřbitovům je třeba věnovat vhodnému výběru pro boxy s odpadovými nádobami v prostoru lesního hřbitova
- **Voda**
vzhledem k rozsahu a ztíženým zřizovacím podmínkám, nelze provést rozvody vody na všechny plochy, proto je zavlažování nutné zejména na plochách nově založených (docházka 30-50m), u stávajících porostů není ve většině případů závlaha nutná
- **Osvětlení**
pro velkou vzdálenost od sídla se řídí ekonomickými možnostmi
- **Sociální zařízení**
musí odpovídat příslušným ČSN a navazovat na provozní členění hřbitova
- **Orientační zařízení**
je nutné u lesních hřbitovů s vyznačením orientačních bodů, systém komunikací s označením jednotlivých hřobových polí

Volně členěná plocha lesního hřbitova. Prohřbkou stávejších porostů byla vytvořena loučka nepravidelného půdorysu. Jednotlivá oddělení jsou částečně pohledově kryta.

Praha - Motol

Urnové háje

- Urnové háje se budují buď samostatně, nebo jako součást větších hřbitovů. Mohou se řešit geometricky, nebo přírodně. Přírodní urnové háje se budují nejčastěji (vhodný je k tomu starší les a vítaný je svahovitý terén). Výhodou je nepoškození kořenů stromů a naopak porosty neničí svými kořeny náhrobky.
- Součástí urnového háje bývá hromadný vsyp a společné anonymní pohřebiště, jejichž význam v současné době narůstá. Je to další možnost uložení popela těl zesnulých po kterých nezůstali žádní pozůstalí, nebo se jedná o nevyzvednuté urny a o urny ze zrušených pohřebišť.

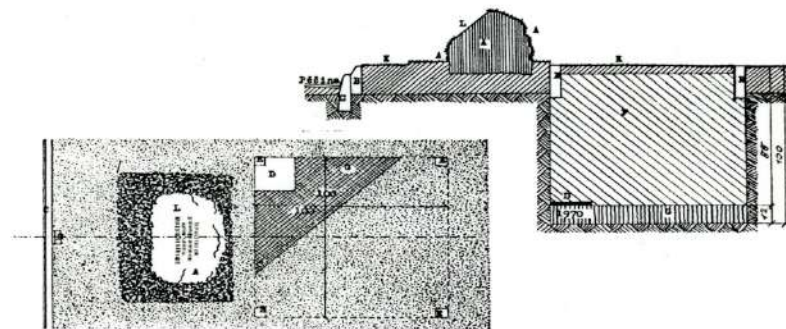
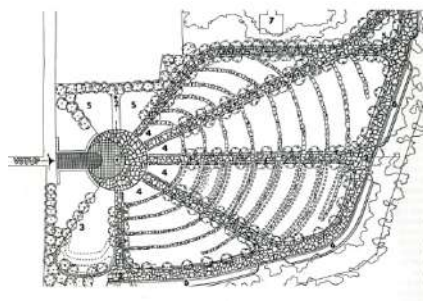
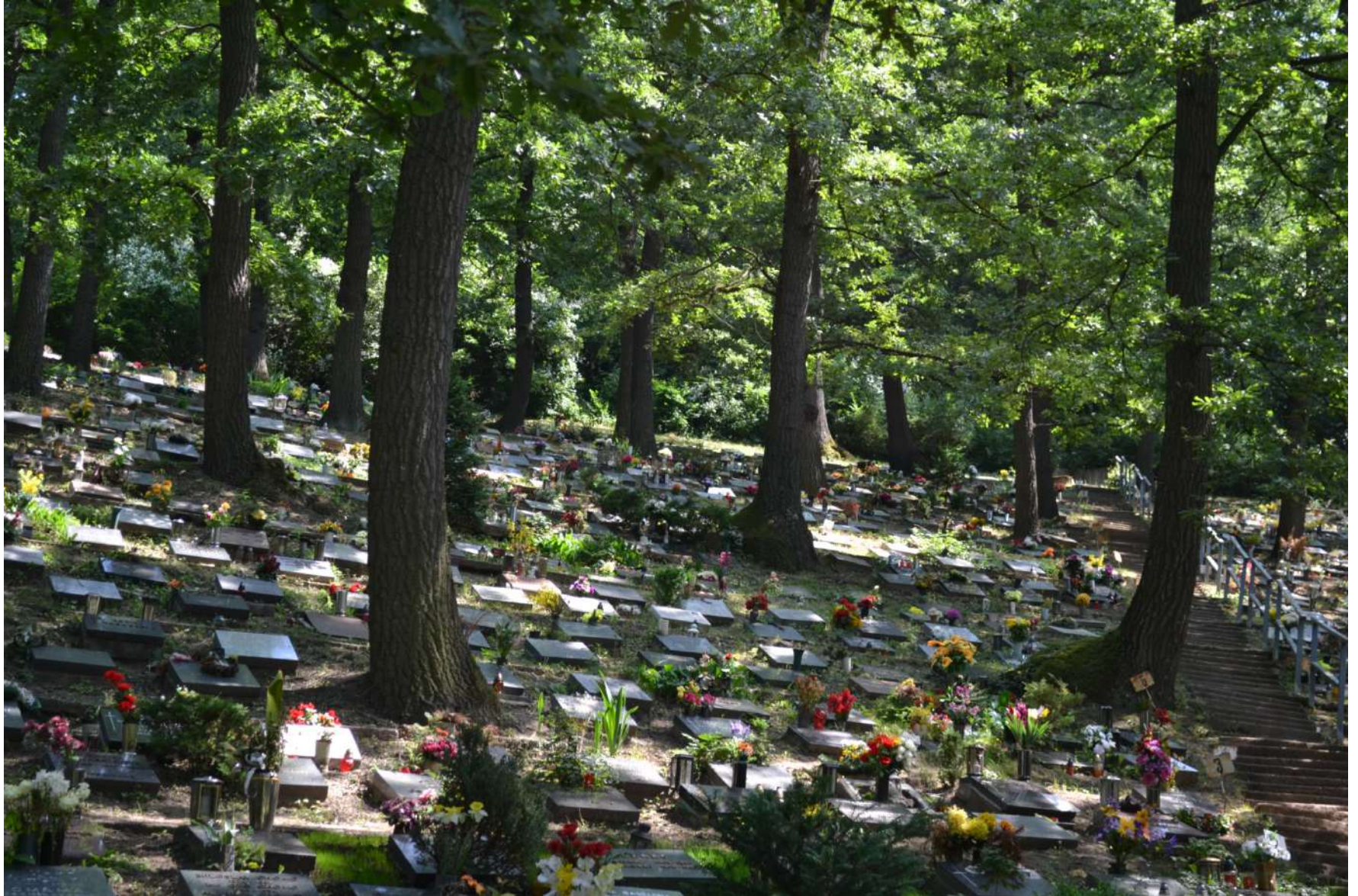

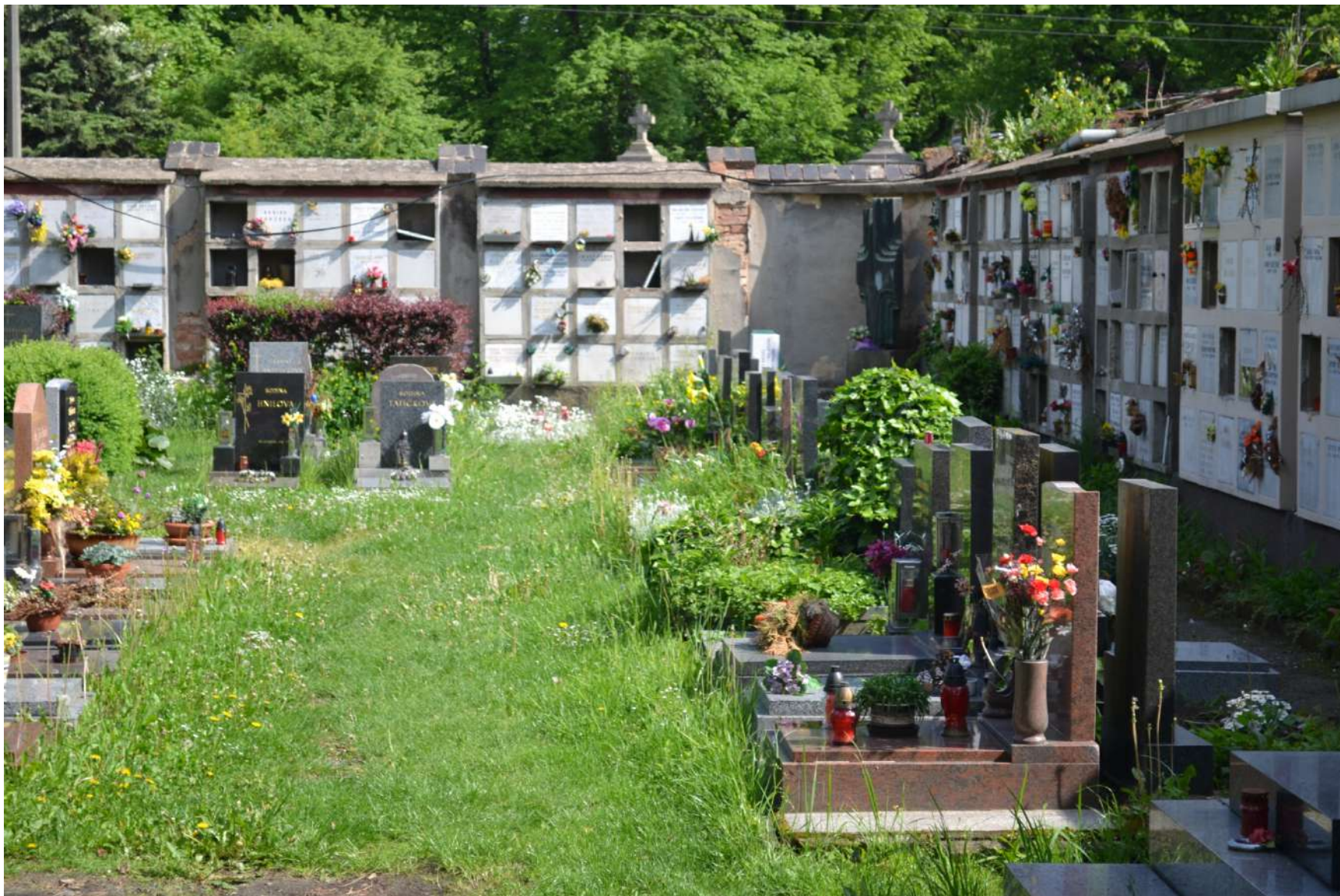
Schéma hromadného vsypu

- A Epitafní kámen
- B Číselník místa
- C Obrubník pěšiny
- D Dlaždice označující výšku vsypu
- E Rohové označení šachtice pro vsyp
- F Zához šachtice vsypu zeminou
- G Výška vsypu v určitém roce
- K Trávníková plocha
- L Epitafní nápis

Bratislava

Praha - Strašnice

Humpolec

Vojenské hřbitovy Památníky a pomníky

- Zřizování a udržování válečných hrobů, hřbitovů a památníků je věcí volených orgánů obcí a řídí se zákonem o válečných hrobech č. 122/2004Sb. Udržování válečných hrobů vyplývá ze závazků přijatých mírovými smlouvami. Všechny hřbitovy jsou důstojné a smutné, ale nejsmutnější a zároveň protestující či žalující i bojové jsou hřbitovy válečné....

(Jihlava, Brno)

Ypery, Belgie, 1. sv. v.

Židovské hřbitovy

zdroj:PROJEKT slovenské architektury 6/1992

- Území hřbitova je považován za posvátné místo, a existuje proto řada různých [předpisů](#), které mají být na židovském hřbitově dodržovány. Mezi nařízení patří například zákaz jídla a pití či zákaz vstupu zvířat, zejména však požadavek neporušitelnosti hrobů na věčné časy.
- Tento příkaz pak často vedl v místech, kde nebylo možné hřbitov rozšířit, k pohřbívání v několika vrstvách – po zaplnění kapacity byla na hřbitov navezena hlína, do které pak byli pohřbíváni další zesnulí.

Šumperk

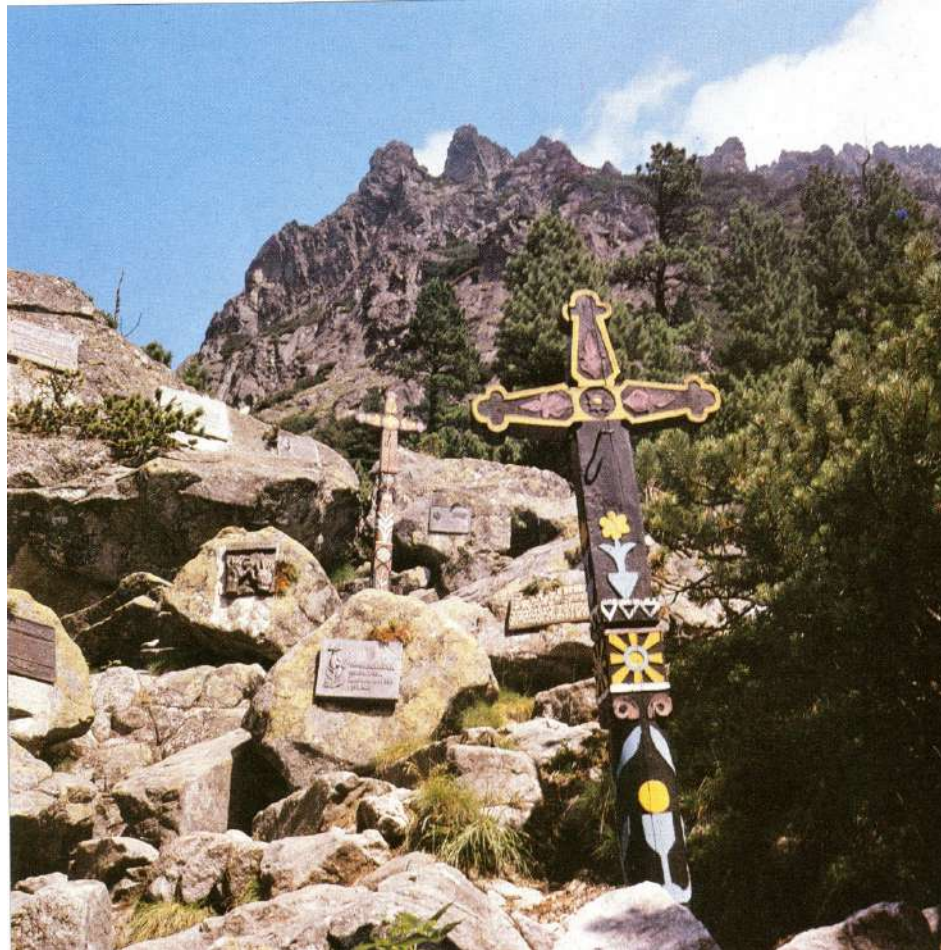
Humpolec

Symbolický hřbitov

ve Vysokých Tatrách z roku 1936.

zdroj:PROJEKT slovenské architektury 6/1992

Členění hřbitovů podle účelu

(dle J. Hrdličky)

Sociální rozvrstvení společnosti a některé mimořádné tragické události si už od vzniku pohřebišť vyžádaly jejich členění na:

- **Výlučná**
hřbitov řadových sester v Bílé Vodě
- **Příležitostná**
Sarajevo
- **Veřejná**
ekumenický, tedy pro lidi všech
náboženských vyznání i pro bezvěrce
(občanský hřbitov)
Brno

Civilní (veřejné) hřbitovy

Zákon 256 o pohřebnictví z roku 2001

Tento zákon stanoví podmínky pro zacházení s lidskými pozůstatky a s lidskými ostatky, práva a povinnosti související s provozováním pohřební služby, prováděním balzamací a konzervací lidských pozůstatků a s provozováním krematorií a pohřebišť.

Správy krematorií a pohřebišť mají povinnost integrovat zákon do lokálních rádnů pohřebišť a krematorií.

Zákon reguluje především tyto oblasti:

Neveřejná pohřebišť

Manipulace s lidskými ostatky

Provozování pohřebních služeb, kontrola odborné způsobilosti

Regulace míst, na nichž jsou služby nabízeny

Přeprava ostatků

Balzamace

Provozování krematorií

Veřejná pohřebišť a související evidence

Ukládání ostatků a exhumace

Omezení možnosti pohřbívání vzhledem k hygienickým podmínkám

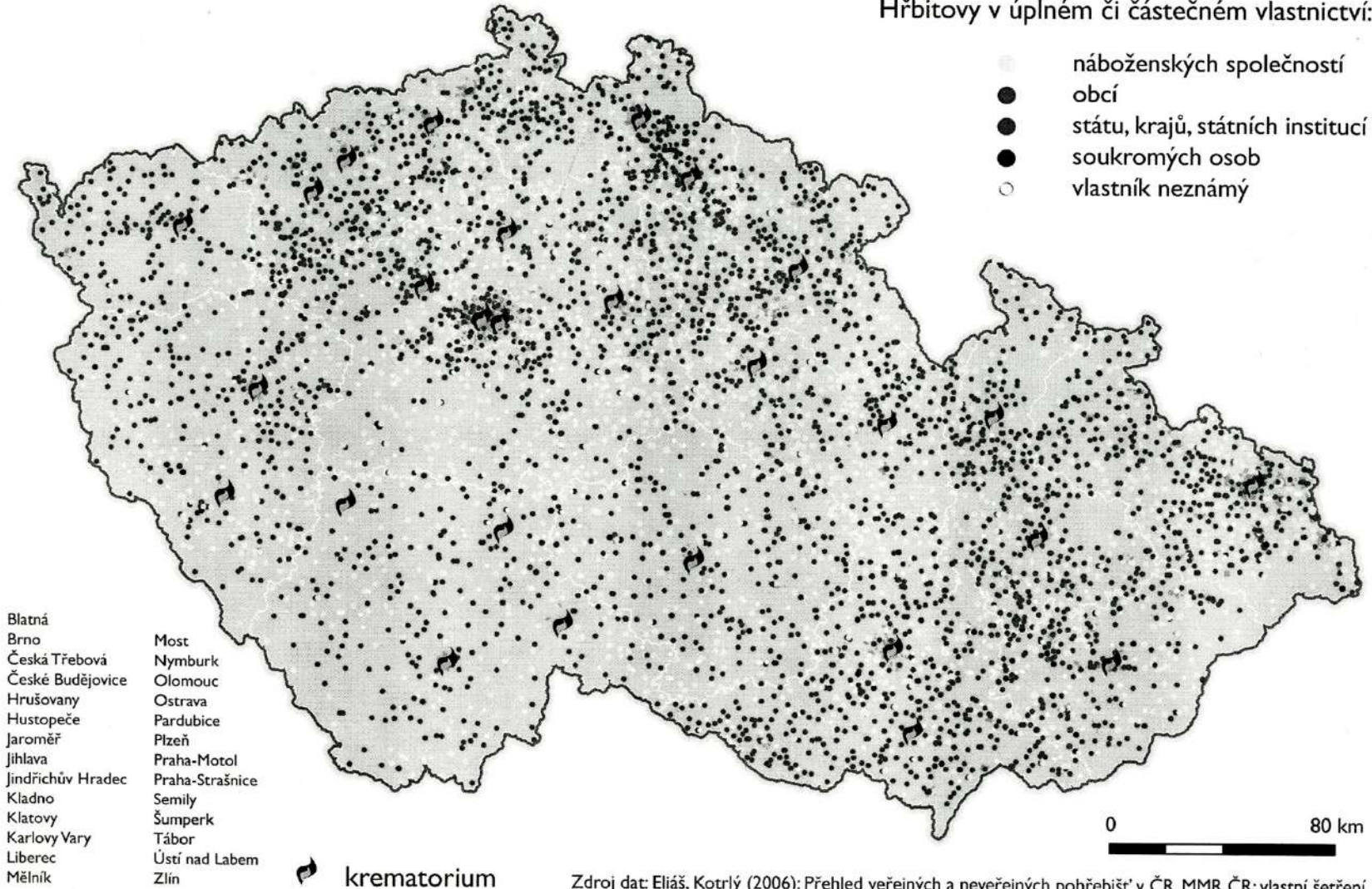
Přestupky

- Zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a změně některých zákonů:
§ 2 odst d) veřejným pohřebišťem se rozumí prostor určený k pohřbení lidských pozůstatků nebo uložení zpopelněných lidských ostatků v podobě míst pro hroby a hrobky nebo úložiště jednotlivých uren nebo rozptylové či vsypové louky, nebo její kombinace

Hřbitovy v úplném či částečném vlastnictví:

- náboženských společností
- obcí
- státu, krajů, státních institucí
- soukromých osob
- vlastník neznámý

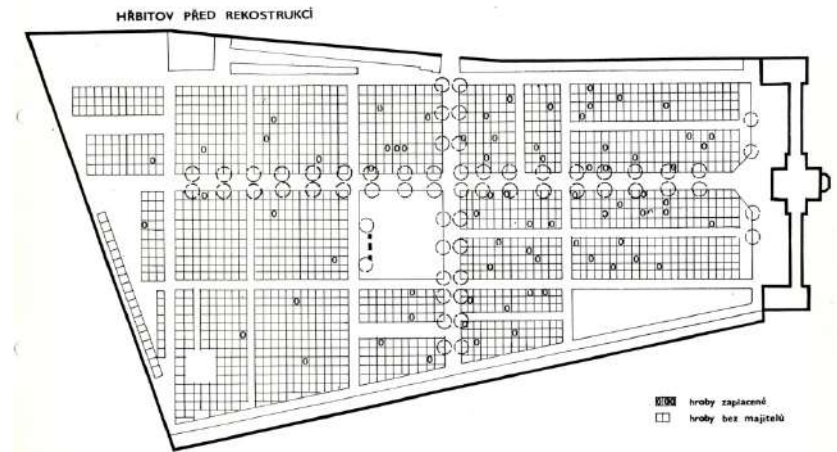
Zdroj dat: Eliáš, Kotrlý (2006): Přehled veřejných a neveřejných pohřebišť v ČR, MMR ČR; vlastní šetření

Rekonstrukce hřbitovů

- Rekonstrukce stávajících hřbitovů je oproti založení nového hřbitova procesem mnohem náročnějším jak z hlediska projektové přípravy, tak organizace vlastního provedení.
- Projektová příprava:
 - průzkumné práce a evidence stávajícího stavu,
 - geodetické podklady stávajícího stavu,
 - požadavky objednatele,
 - architektonicko - urbanistická studie,
 - projektová dokumentace dle zákona 183/2006Sb.,
 - organizační postup při realizaci rekonstrukce.

Rekonstrukce hřbitovů

venkovský hřbitov zdroj: JK Ateliér Opava 2000 a Smuteční síně a hřbitovy, V. Vejroch 1970 městský hřbitov

ÚPRAVA A ZKVALITNĚNÍ OBCANSKÉ VYBAVENOSTI

SADEK

ÚPRAVA HŘBITOVA VČETNĚ VSTUPU A MÁRNICE

Park vznikl ze hřbitova, teď se pyšní květinami pro slepce

- Tyršův sad patří k nejmenším brněnským parkům. Lidé si ho oblíbili, protože poskytuje možnost oddechu téměř v centru. Původně byl v jeho místě hřbitov, který založil císař Josef

Autor: DENÍK/Attila Racek

- Park o rozloze 1,7 hektaru vznikl v roce 1883. V 90. letech 20. století ho obnovila Veřejná zeleň města Brna podle návrhu architekta Ivana Otruby. K zajímavostem tam patří především letničkové záhony, původní litinový kříž z roku 1846, náhrobek generála Valhuberta a speciální záhon pro nevidomé. Park je v noci uzamčený, přes den je běžně přístupný. Psi tam smějí jen na vodítku.

Autorka: Martina Koziolová

Původní hřbitov Ostrava

Nyní Sad Milady Horákové (dříve Sad Klementa Gottwalda)

Dánsko – park z původního hřbitova - Esbjerg

Zřizování nových hřbitovů

územní plán

(zákon č.183/2006 Sb, o územním plánování a stavebním řádu)

zdroj:Smuteční síně a hřbitovy, V. Vejroch 1970

- Pro pohřebiště musí být zvoleno místo, vyhovující hygienickým, pietním a estetickým požadavkům.
- Vzdálenost pohřebiště nemá přesáhnout 3km u menších sídel, u větších 5 – 6km od zastavěného území.
- Pohřebiště musí být napojeno na síť veřejné dopravy.
- Vyžaduje se lehká, vzdušná a propustná zemina s hladinou spodní vody nejméně 2,5m pod povrchem (hydrogeologický průzkum) a vzdálenost pitné vody (určuje hygienik), nemá být menší než 150m.
- Terén mírně vyvýšený s dobrou možností odtoku povrchových a spodních vod (nikoliv směrem k obytným budovám) a mimo inundační území.
- Pro rámcový odhad velikosti funkční plochy pohřebiště je možno vycházet z průměrného požadavku 3 – 5m²/obyv.. bez ohledu na způsob pohřbívání, včetně zeleně, cest a ostatních ploch.

Typologické podklady pro hřbitovy

- Pohřbivací plocha (Pp) je odvislá na výhledovém počtu obyvatel sídla (O), na procentu úmrtnosti za rok (U = 1 - 1,5%), na druhu a průměrné velikosti hrobu (H = 1,5 – 3,6m²) a délce pohřbivacího cyklu (C = 10 – 30let)

Vypočítá se podle vzorce:

$$Pp = O \times \frac{U}{100} \times C \times H$$

Výsledek stanoví v ha pohřbivací plochu, která je součástí celkové plochy a musí být doplněna plochami zeleně, komunikací apod.

Pohřbivací plán Zeleň a cesty

Pohřebiště pravidelné 30 – 50% 50 – 70% (K = 2 – 3)
 nepravidelné 20 – 30% 70 – 80% (K = 3 – 5)
(parkového nebo lesního typu)

Celková plocha pohřebiště Pc

včetně zeleně, cest a ostatních zařízení se vypočítá dle vzorce tak, že pohřbivací plocha Pp vynásobí koef. K (2 – 5).

$$Pc = Pp \times K$$

Hrob pro dospělé 3200 x 135mm
(1900 – 2000 x 750mm)

Hrob dětský 1400 x 100mm

Hloubka hrobu min. 1500mm

Přípustná hladina podzemní vody

500mm podle druhu hrobu

Urnový hrob s pomníčkem 1000 x 1300mm

Urnový hrob s epitafní deskou

Rozměr betonové buňky

Obec Police

- Provozování veřejného pohřebiště je službou ve veřejném zájmu zajišťovanou obcí nebo registrovanou církví nebo náboženskou společností
- Ochranné pásmo okolo veřejných pohřebišť se zřizuje v šíři nejméně 100 m
- V ochranném pásmu lze zakázat nebo omezit provádění staveb, jejich změny nebo činnosti, které by byly ohrožovány provozem veřejného pohřebiště , nebo by mohly ohrozit řádný provoz veřejného pohřebiště nebo jeho důstojnost.

- Podzemní vody min. 2 m hluboko
- Boční vzdálenost mezi hroby 0,3 m

Pohřbívání v rakvích

zdroj:Problematika současných hřbitovů, Zbyněk Bouček 1976

V zásadě se dělí pohřbívání v rakvích na:

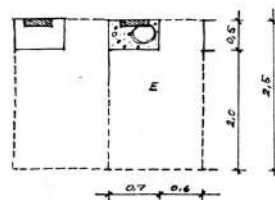
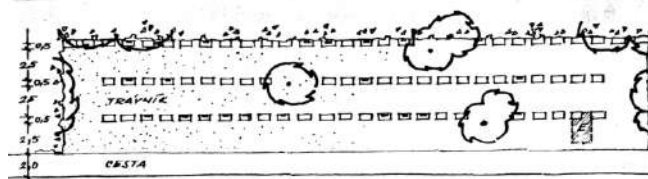
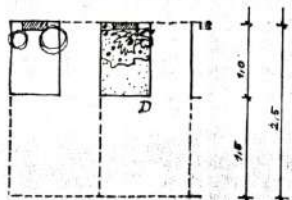
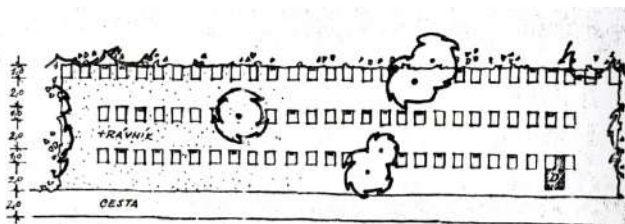
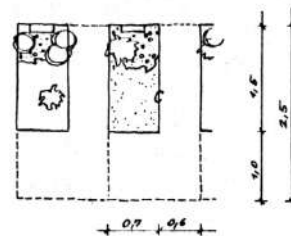
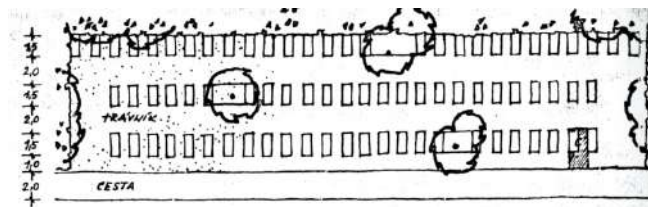
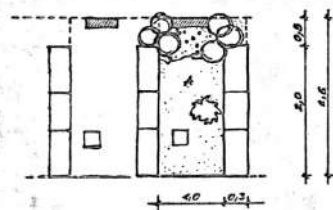
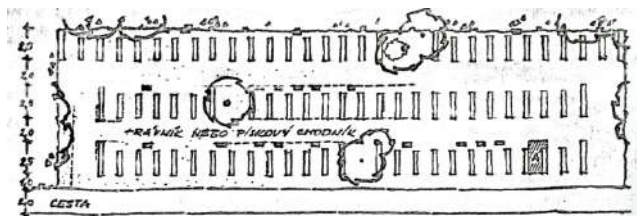
- pohřbívání do země
- pohřbívání v podzemních a nadzemních stavbách

Pohřbívání do země

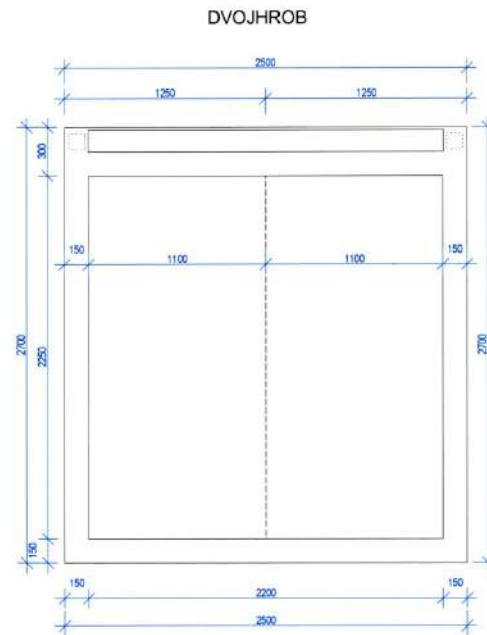
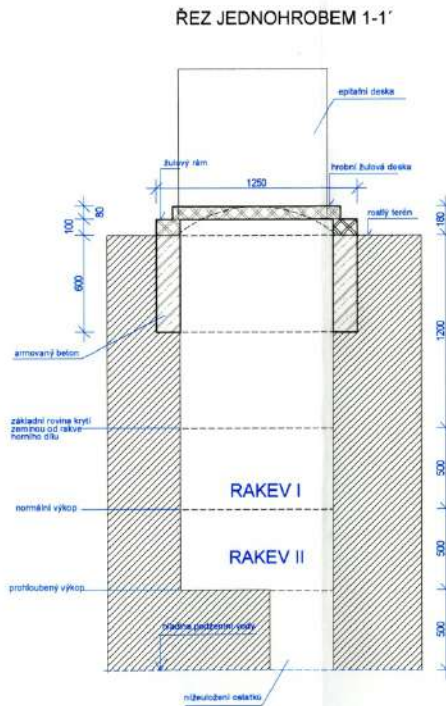
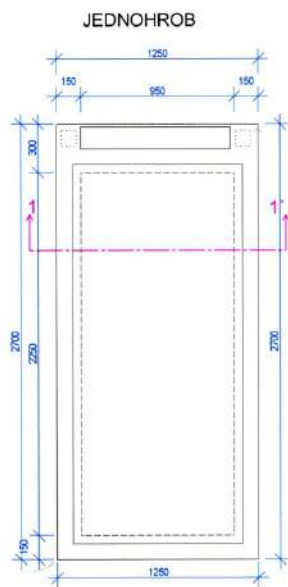
Zmenšení hrobového pole

arch. Schild, Německo

Touto metodou lze docílit zmenšení pohřbívací plochy až o 1/3.

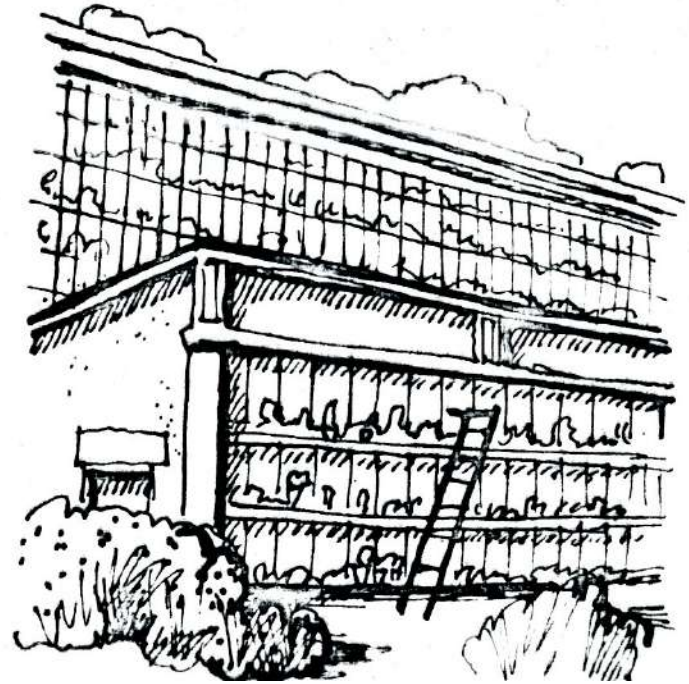
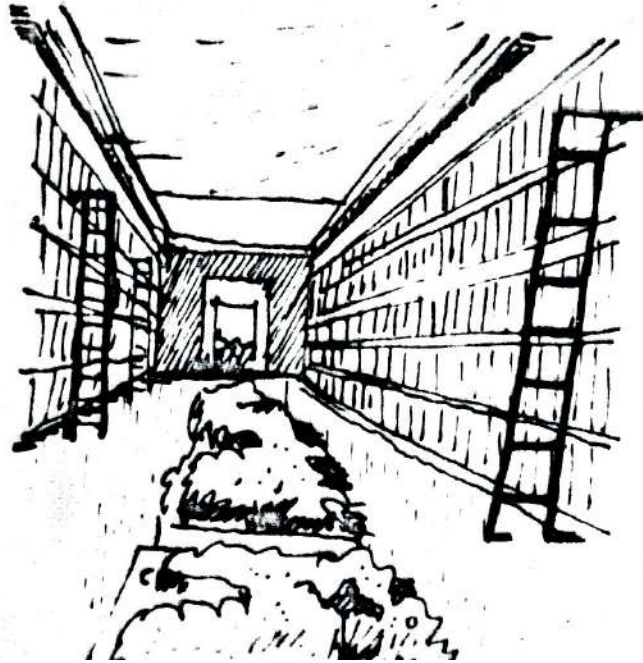

Pohřbívání do země

Zhotovitel: Ing. arch. Jan Kovář - JK ATELIER 17. listopadu 21, 747 06 Opava 6	Autor: Ing. arch. Jan Kovář Vypracoval: Ing. arch. Jan Kovář Investor: OBEC JEZDKOVICE, Jezdkovice 32 747 55 Libavice	Page č.:
tel./fax: 563 711 334 e-mail: jankov@opava.cz IČO: 13901211 DIČ: CZ-460725200 Číslo autorizace: ČKA 00182	Stavba: OBECNÍ HRBITOV JEZDKOVICE adresa: 340-3879, 25703414, 206000 adresa: 175, 7034, 106000	Data: 07/2015 Stav: TB ÚSTAVNÍ STUDIE Číslo zak.: Měřítko: Čís. výt.: 07
TECHNICKÉ ŘEŠENÍ JEDNOHROBU A DVOJHROBU		

Pohřbívání ve stavbách

- Kolumbarium pro ukládání rakví v Římě (Cimitero Verana). Komory 80 x 60 200 cm s použitím nízkých rakví. Komory se uzavírají náhrobkovou deskou

Pohřeb žehem

zdroj:Problematika současných hřbitovů, Zbyněk Bouček 1976

Základní moderní metody nakládání s popelem po žehu
můžeme rozdělit na

rozptyl

vsyp

Další rozdělení:

volný rozptyl,

rozptyl ve vymezených prostorech

ukládání mimo vymezené prostory

(byt pozůstalého apod.)

ukládání ve vymezených prostorech

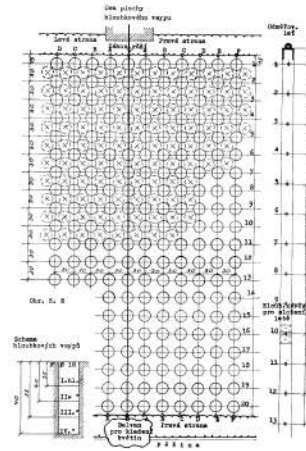
do země

do náhrobních zdí (kolumbárií) a budov

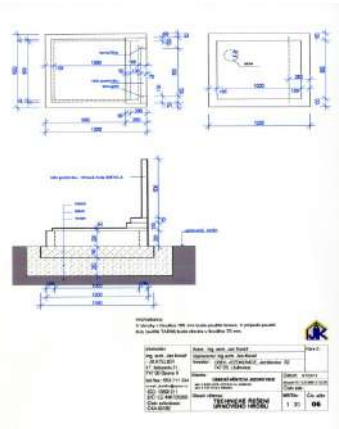
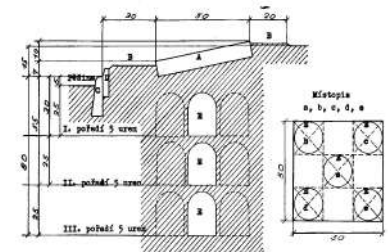
rozptyl

vsyp

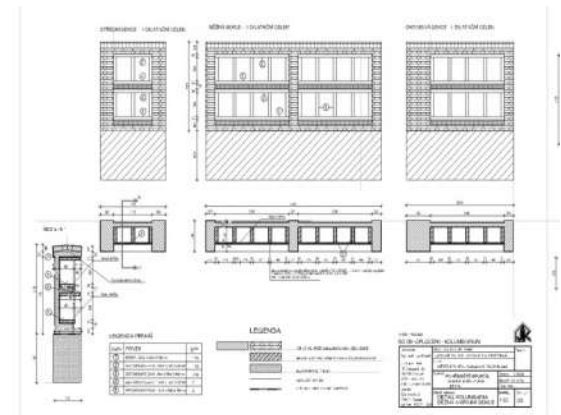
ukládání uren do země

urnový hrob

ukládání uren do náhrobních zdí (kolumbárií)

Současné trendy v pohřbívání

(Davies 2007)

Ustanovuje tři ideální typy hřbitovů coby vzpomínkových míst:

- tradiční hřbitov - představuje „klasické“ hřbitovy s hroby,
- soukromé umístění zpopelněných ostatků - představují kolumbária, vsyp, (ČR 1876), rozptyl, (Anglie) osobní uložení,
- uložení v přírodě - představuje tzv. zelený pohřeb, resp. eko-pohřeb, který se v našich podmínkách zatím příliš nevyskytuje. (vznik v Anglii - 90. léta)

Tyto tři druhy hřbitovů v podstatě odráží současné trendy v pohřbívání.

